

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Kolozsváron hirdetések a

Rudolf Mosse S. A.

Str. Bog. Maria No. 36. Tel. 4-13

és a

LLOYD EXPRESS

Str. Gola No. 20. Telefon 14-55

hirdetési irodák vesznek fel

212. szám

* 5689 év Elul 13 *

Louis Marshall, a zsidó nép szolgája és vezére

Irta: Dr. BERNHARD KAHN,
a Joint Distributions Committee európai igazgatója

Louis Marshall neve egyértelmű volt a zsidó vezér fogalmával és váratlan halála a zsidóság minden körében megdöbbentést és mélységszt gyászot váltott ki. Egy emberöltőn keresztül volt Louis Marshall az amerikai zsidóság vezére, az ő szelleme és irányító akaratát formálta az amerikai zsidóságot azzá, ami ma. Louis Marshall érdeme, hogy a szét hulló és heterogén amerikai zsidóságot egységbe kövösölte és zsidó idealok szíjgálatába állította.

Louis Marshall 1856. december 4-én született a Syracuse nevű amerikai kisvárosban, ahol tanulmányainak befejezése után ügyvédi irodát nyitott. 1894-ben New Yorkba költözött. Ez az év kritikus esztendeje volt a kelet-európai és amerikai zsidóságnak. Közvetlenül az oroszországi kiutasítási törvények után volt, amelyek nagy tömegekben kergettek a zsidóságot az Océánon túlra. Kezdetben vette a nagy és nehéz zsidóbevéándorlás ideje. Louis Marshall barátjával, Jakob H. Schiffel egyetemben kiharcolta, hogy ezek a zsidó tömegek zavartalanul Amerika földjére léphessenek és mielőbb bejussanak az amerikai gazdasági és kulturális élet vérkeringésébe.

Már akkor is erőteljes mozgalom követte Amerikában a bevándorlás korlátozását és főleg a nemkívánatos elemek teljes kizárását. Ezek között a nem kívánatos elemek között voltak természetesen a zsidók is. Louis Marshallnak és barátainak köszönhető, hogy ez a mozgalom nem járt eredménnyel. Marshall vezető tagja volt annak a hivatalos bizottságnak, amely a tömegbevándorlás által előidézt gazdasági zavarok szanálására volt hivatva keresztülvinni, majd tagja lett a nem sokkal utóbb kinevezett bevándorlási bizottságnak, ahol természetesen a zsidó bevándorlók jogaiért küzdött.

Mint nagy jogtudós ügyvéd, abban látni föladatát, hogy az új zsidó bevándorlók részére is mindazokat a jogokat biztosítsa, amelyeket az alkotmányos élet az állampolgároknak általában megad. Mint rendkívül művelt embernek nemcsak művészet és irodalom iránt volt érzelme, amely az embereket és népeket közelebb hozza egymáshoz, de mindig előtérbe jutott erősen kifejezett gyakorlati érzelme is, amely még a tudományban is praktikus célok felé hajlatotta. Ez a praktikus szellem nyilvánított meg zsidó közéleti munkájában is. Nem elégedett meg azzal, hogy megérkezett nyújtott a zsidó bevándorlóknek, akik azért jöttek Amerikába, hogy ott békés és méltó életlehetőséget építsenek maguknak. *Jogot és szabadságot akart a világ egész zsidósága részére.*

Röviddel New Yorkban való megtelepedése után, amikor a kelet-európai zsidóság elnyomatásának megrendítő eseményei a kisenevi pogromban tetőpontjukat érték el, Marshall hozzáfogott ama emlékeztető akciójához Jakob H. Schiffel és Mayer Schulzberger főbíróval együtt, amely azt a célt tűzte ki, hogy az amerikai zsidóság növekvő politikai befolyását a kelet-európai zsidóság helyzetének megjavítására használják fel. Ennek az akciónak eredményeképpen alakult meg 1906-ban az American Jewish Committee, amelynek első elnöke Schulzberger volt, majd ennek halála után

Marshall vette át az elnöki tisztséget. Ez a szervezet főcéljának tekintette megvédeni a zsidóság jogi helyzetét az egész világon és aktív segítséget nyújtani az antiszemizmus áldozatainak.

Minden segítőmunkánál azonban nagyobb volt az a politikai tett amelyet Marshall főérdemének kell tekinteni. Amikor az oroszországi zsidóüldözések kezdtek állandó karaktert ölteni, Marshall óriási propagandamunka és egyéniségének teljes latbvelése révén kiharcolta, hogy Taft köztársasági elnök 1908-ban, a zsidóüldözések miatt felbontotta Oroszországgal a kereskedelmi szerződést, amely hatvanhat év óta állott fenn Amerika és Oroszország között. Az a tény, hogy egy ilyen hatalmas birodalom a zsidók üldözése miatt ilyen messze kihaló politikai lépésre szánta el magát, bátorságot öntött az elnyomott zsidóságba és további kitartásra buzdította. Marshallnak ez a fényes politikai tette a zsidó történelem lapjaira fog kerülni.

Az angol delegátusok a Népszövetség plénuma elé terjesztették a szárazföldi leszerelésre vonatkozó javaslatot is

A franciák hűvösen fogadták a nyílt felhívást a leszerelésre. Az angol-amerikai (Népszövetség) leszerelési egyezmény részletei

(Genf, szept. 17. Az Új Kelet tudósítójától). Az amerikai-angol flotta-leszerelési egyezmény szerzőcsoja után az angol munkáskormány genfi delegátusai megerész lendülettel vették át az általános leszerelési kampány vezetését a népszövetségi ülésükön is. A Népszövetség tegnapi ülésén az angol delegátusok új szentációval lepték meg a világpolitikai közvélemény érdeklődését.

Alig negyvennyolc órával az angol-amerikai flotta-leszerelési egyezmény nyilvánosságra hozatala után, az angol népszövetségi delegátusok ma a Népszövetség plénuma elé terjesztették a szárazföldi leszerelésre vonatkozó javaslatot is.

A javaslat minden köntőfalazás nélkül arra szólítja fel a Népszövetség közgyűlését: mondja ki haladéktalanul, hogy az egész világ szükségét érzi a fegyverkezés fokozatos és általános csökkentésének. A javaslat sürgősen szükségesnek tartja, hogy a népszövetségi szervek haladéktalanul vizsgálatot indítsanak abban az irányban, hogy az egyes nemzeti haderők mennyiben teljesítették a létszám és hadianyagosokkérésre vonatkozó kötelezettségeiket, illetőleg ígéreteiket.

Kéri a javaslat a haderők korlátozásának szükségességét kimondó határozat haladéktalan megszavazását, amelyet gyakorlatilag a haderők létszámcsökkentésével s a kiképzési idő megrövidítésével vél leggyorsabban megoldhatni.

A javaslat ennek érdekében külön nemzetközi hatóság felállítását sürgeti, mely a leszerelési egyezmény végrehajtását szigorúan ellenőrzi. A javaslat a Népszövetség plénuma körében óriási hatást váltott ki, de ez a hatás nem volt egyöntetű és főleg nem egyöntetűen lelkesedő. Mint

A vezetése alatt álló American Jewish Comitté részt vett valamennyi nagy zsidó segélyakcióban. Alig ülték el az 1905 és 1906 évi véres pogromok hullámai Oroszországban, máris kezdetüket vették az 1907 évi romániai zsidóüldözések, majd később a marokkói pogromok. 1912-ben a balkán háború alatt sok szenvedésen ment át ezen államok zsidósága és azután jött a borzalmas világháború, amely egész Közép- és Kelet-európa zsidóságát ugyiszólván romba döntötte.

Nyomban a világháború kitörésekor, már 1914. októberében, megalakították az American Jewish Comitté mellé az Amerikai Jewish Relief Comitté. Marshall teljesítményei ebben a segélyszervezetben az egész világ előtt ismeretesek. A háború alatt a Jewish Relief Comittén kívül még két más zsidó segítő szervezet alakult, a Peoples Relief Comitté és a Centrale Relief Comitté. Marshall fáradozásainak köszönhető, hogy ez a három nagy zsidó segítőszervezet csakhamar egységbe tömörült Joint Distribution Comitté név alatt. Ebben a Comittében, amely a világ egyik legnagyobb szociális és segítő szervezetévé vált, Louis Marshall volt a motorikus erő. Ő volt az amerikai zsidóság hangja és lelkiismerete.

Nagy szerete az egyetemes zsidóságnak szólt, minden zsidó értéknek és érdeksnek, a zsidó népiségnek, a zsidó etikának, a zsidó vallásnak. Nagy zsidó jelke a zsidóságot egyetemességében fogta át. Ezért nincsen semmi csodálónivaló abban, hogy nemcsak az amerikai zsidóságot egyesítette, de az egész világ zsidóságát is egyesíteni és egységes tettekre akarta serkenteni. Egynek érezte magát minden zsidóval a világon. Ennek az egység-gondolatnak megkoronázása volt a Jewish Agency kibővítése Palosztina felépítése érdekében. Ennek a nagy eszmének megvalósítására áldozta utolsó éveinek munkáját. A sors megengedte neki, hogy Zürichben megláthassa álmának valóra válását.

Közvetlenül e nagy győzelem után, amelyért hetvenhárom éves kora ellenére úgy küzdött, mint egy fiatal, jelkes ifjú, megtörtött csodálatos életére. Elvégezte a legnagyobbat és a nagy mű befejezése után eltávozott közülünk. Egy küzdelmekben és eredményekben gazdag élet ért véget. Louis Marshall volt az, aki Chaim Weizmannal együtt a világ zsidóságát kétezer év után ismét egyesítette. Kegyeletes szívvel gyászoljuk őt, aki nemcsak az amerikai, hanem az egész világ zsidóságának egyik legnagyobb vezére volt.

előrelátható volt.

a szárazföldi fegyverkezésben leginkább érdekelt Franciaország és vallásos államai a szárazföldi leszerelési javaslatot a szótörténet is hűvösebb fogadtatásban részesítették.

Hogy azonban a francia fogadtatás mennyire nem befolyásolja MacDonald elszánt békepolitikáját, arra jellemző az angol miniszterelnök világszentációszámába menő nyilatkozata, melyet a „Petit Parisien” munkatársának adott. Ez a nyilatkozat valóságos sírfelirata a csaknem tizenöt év óta történelmi fennálló s az európai reakciók minden vonalon szinte diktatórikusan érvényesítő nagyantant-politikának. MacDonald nyilatkozata félreérthetetlen módon bucsuztatja el a nagyantant-politikát, melynek minden egyes ténykedését a francia és angol nagyhatalmi és imperialista érdekek irányították.

MacDonald nagyjelentőségű nyilatkozata egyébként a következőképpen hangzik:

A leszerelési ügygel kapcsolatban az angol-francia viszony nem változott olyan értelemben, hogy Anglia sohasem fog franciaellenes politikát folytatni. Megváltozott olyan értelemben, hogy amíg a konzervatív kormány a háború előtti s alatti antantpolitikát folytatta, amely nem kollaborációt, hanem szubordinációt jelentett Angliára, addig mi önálló, független politikát kívánunk folytatni. A háború alatti antant ugyanis háborus alakulat volt, bizonyos államok ellen, mi azonban minden nemzettel és minden állammal békében akarunk élni s meg akarjuk alapozni a világbékét.

Mi elutasítunk magunktól minden

háború előtti és alatti szövetségbeli lekötöttséget és a megváltozott viszonyoknak megfelelően új szellemben a háború után megkötött béke-szerződésben gondolkozunk és cselekszünk.

Ez nem jelent ellenségeskedést Franciaországgal szemben, hanem a békét jelent mindenki felé.

Egyébként az angol-francia flottaegyeződéssel kapcsolatban a Times legutolsó száma közli a megegyezés részleteit. E részletek szerint úgy Anglia, mint Amerika beszűkíti a további versengést, csökkent a fajóépítéseket és bizonyos időn belül az erők teljes egyformaságát hozza létre. Bizonyos nehézségek átmenetileg ugyan felmerültek a megegyezés irányában. A nehézségek legfontosabbika a cirkálóflotta teljes úrtartalmának meghatározásánál merült fel, mert Angliának az egész világra kiterjedő gyarmatbirodalma miatt több kisebb cirkálóra van szüksége. Végül is sikerült e téren is eliminálni az ellentéteket és olyan megegyezést létrehozni, hogy a cirkálók úrtartalma angol részről 340 ezer tonna lehet, amerikai részről 285 és 292 ezer tonna között fog változni.

Újabb jelentés szerint az általános tengeri leszerelési értekezletet, mely az öt tengeri nagyhatalom képviselői hivatalosak, csak januárban tarthatják meg. Stimson amerikai állmtitkár kijelentése szerint ugyanis mindeddig csak Anglia és Amerika adták beletgyezéseket az értekezlethez, a többi hatalmak válasza még nem érkezett be. Az értekezlet helye valószínűleg London lesz és az értekezletnek külön érdekességet fog nyújtani, hogy azon Amerika részéről Borah szenátor is meg fog jelenni.

A nagyantant alkonya

A nagy történelmi fordulatok lassan érnek meg. Minden új korszak s minden nagy változás előző korszakok s e korszakokban kialakult ellentmondások ringatják. A világháború előtt néhány évvel jött létre az európai történelem két legriválisabb államának: Franciaországnak és Angliának úgynevezett „entente cordiale”-ja, melyhez harmadikként a cári Oroszország csatlakozott. Ez a meglehetősen hibrid szövetségi alakulat a német militarizmus ellen-súlyozására alakult s tulajdonképeni célját elérte azzal, hogy Németországot sikerült letaszítani nagyhatalmi törekvéseinek és állásának magaslatáról.

A békekötések után a német militarizmus ellen hadakozó Franciaország lett Európa legmilitaristább állama s az egész európai kontinensen ma is Franciaország a legerősebb katonai hatalom, mely teljesen versenyen kívül áll, a fegyverkezés nagysága és méretei tekintetében. Anglia sohasem volt nagy szárazföldi hatalom, azonban a világháborút megelőzőleg ő volt a tengerek korlálan ura. Az angol flotta Londontól Singaporéig és Liverpooltól Newyorkig uralta a helyzetet a tengereken. A világháború után következő korszakban azonban Angliának ez a tengeri szupremáciája megdőlt. Amerika olyan hatalmas versenyfőrsé lett a flottapiósióban Angliánál, hogy az angol államférfiak, még a konzervatívok is, hovatovább bejárták: Amerikával már nemsokáig vehetik fel a versenyt.

Ez volt a tényleges helyzet abban a pillanatban, amikor Macdonald munkáskormányra vette át a hatalmat Angliában. Macdonald és kormányának élelélésére jellemző, hogy pacifizmusát, amely minden szociális kormányzat természetű és hivatalos programja, kitűnően össze tudta egyeztetni Anglia nagyhatalmi érdekeivel. Az angol-amerikai ellentét időközben már kezdett olyan élessé válni, hogy a külpolitikai atmoszférát egyre sűrűbb villámlásokkal telítette meg. Macdonald ereje főleg abban az ószinéségben nyilvánult meg, mely úgy befejezte, mint kifélé elég merész volt elismerni, hogy a két világhatalom: Anglia és Amerika flottaverenyését csupán egy kölcsönös flottakereskedelmi egyezmény szüntetheti meg. Macdonald alig lépett kormányra, máris egyik legfőbb feladatának az angol-amerikai flottakereskedésre vonatkozó tárgyalások megindítását tekintette. Ezek a tárgyalások már kezdetben idegessé tették a francia és az olasz militarizmus sovinizta érdekeit, akik talán még részeggebb fővel álmódoloztak egy új militarizmusról és imperialista világhatalomról, mint annakidején Vilmos császár.

A francia-angol elhidegülés már Dawesnek, Amerika angliai követének Londonba érkezésekor kezdetét vette, folytatódott a hági konferencián, majd a Népszövetség legutóbbi ülészakán, amelyen Macdonald a kisebbségi kérdés radikális megoldása mellett tett hitet. És most, az angol-francia elhidegülés szikár árnya nyíltan az európai politika színpadára lépett, hogy félretolja azokat a kulisszákat, amelyek a francia reakció — legalább is kifélé — mindéideig alig láthatóan választották el a munkásurajom felé haladó Angliától. Az eltolt kulisszák mögött a francia reakció sajgója máris hangosan veri a riadót, kinyilatkoztatva a mindeideig jól leplezett titkot, hogy az „entente cordiale”, a nagyantant eideig törtetlen glóriája immár elhullajtja régi diadémjait. A nagy történelmi korszak, mely Angliát és Franciaországot tizenöt-husz éven keresztül egymáshoz láncolta, elmúlóban van. Briand reakciós Franciaországa —

a militarizmus Franciaországa — nem értheti meg többé a haladó és nem militarista Angliát. Természetesen nemsok eszmék harcáról és eszmék összeütközéséről van szó a francia-angol elhidegülés körül. Hatalmas és ellentétes érdekek forognak kockán mindkét részről. Az angol-amerikai flottakereskedelmi egyezmény természetesen maga után kell, hogy vonja a szárazföldi leszerelést is, mely ellen a francia reakció közvéleménye kétségbeesetten utalozdik. A francia sovinizmus és reakció a maga legfőbb hatámi bázisát: a fegyverek nyers uralmát

látja veszélyeztetve a leszerelési konferencia tényleges sikere esetén és nagyon jól tudja, hogy napjai megvannak számlálva, ha Franciaországban is bekövetkezik a lábornokok és a nehézipar, a bankokrácia és a nacionalista érdekek szövetségének alkonya.

Az „entente cordiale” tehát rövidesen letűnik a történelem színteréről, hogy lassan, de biztosan átadja helyét az európai népek nagy antantjának. Amíg azonban ehhez az utolsó lépéshez — az igazi békéhez vezető göröngyös uton —

elérkezünk, még hatalmas küzdelmek fognak lejátszódni a világpolitika színterén. Mert az angol-amerikai flottakereskedelmi egyezmény csak bevezető akkord, mely az angol munkáskormány diadalainak teljes szímfőnyájához vezet. Ez a diadal kétségtelenül nemsok európai, hanem világviszonylatban is meggyöngíti a reakció esélyeit s valószínűleg nem kevés szerepe lesz abban is, hogy a mai militarista Franciaország politikai korifeusai rövidesen letűnjenek a színről s ott is átadják helyüket a haladás és béke igazi híveinek. (s. l.)

A női választók 3 napig, a férfiak 8 napig jelentkezhetnek a listába való felvételre

A jelentkezési határidő leteltével 10 napon belül felebbezni lehet, ha valaki a névjegyzékből kimaradt

Kolozsváron ma kezdik meg az illetőségi lajstromok összeállítását

(Cluj-Kolozsvár, szept. 17. Az Uj Kelet tud.) A közeledő választásokkal kapcsolatban az egész ország területén megindult egyfelől a női szavazók összeírása, másfelől pedig a régi választási névjegyzékek kiigazítása. Tudvalevő ugyanis, hogy

azok a névjegyzékek, amelyek alapján ugyszólván tíz év óta minden választást megtartottak, hiányosak és hibásak, mert a választói jogosultsággal bíró szavazók ezrei maradtak ki belőlük,

másfelől pedig teljesen kirekesztették azokat a választókat, akik időközben érték el azt a kort, amelyben ezt az alkotmányos jogukat már gyakorolhatják.

Kolozsváron és így a legtöbb vidéki helyen is a közönség körében általános tájékozatlanság uralkodik a választói névjegyzékek kiigazítása tekintetében. Tekintettel arra, hogy

a választók összeírására kitűzött határidő rövidesen lejár,

szükségesnek tartottuk illetékes helyen felvilágosítást kérni arravonatkozólag, hogy mi a teendője azoknak, akik fel akarják vétetni magukat a választói névjegyzékbe. Erre a kérdésre dr. Ivan városi tanácsos, aki az összeírás munkálatokat vezeti, a következőket mondotta munkatársunknak:

— Mindenekelőtt azokat a nőket írjuk össze, akiknek az új közigazgatási törvény megadja a választói jogosultságot. A lajstromokba való felvétel lehet személyesen, vagy írásban kémi. Választói jogra, illetve a lajstromba való felvételre igényt tarthat minden nő, akinek legalább 4 elvégzett középsikolája van, aki önálló kenyérkereseti ágat üz, aki hadiözvegy, azonkívül még a törvény által felsorolt és a hirdetésekben is felemlített kategóriák. Ezeknek az összeírása szeptember 20-ig történik. Huszadikán a listát lezárjuk és tíz napi közszemlére tesszük ki.

Ezalatt a 10 nap alatt mindenki, aki kimaradt a névjegyzékből, felebbezéssel, illetve felszólással élhet,

vagyis írásban kérheti, hogy utólag vegyék fel a választók listájába. A felebbezéseket a határidő lejártával, vagyis szeptember 30-án este hivatalból átesszük a törvényszékhez és ez dönti el az utólag beadott kérések ügyét. A bíróság döntése után a listát véglegesen lezárjuk és azután már senki sem kerülhet bele.

— A nők részéről egyébként nagyon gyenge az érdeklődés a választói jog megszerzése iránt.

Öt nap alatt talán ha kétszáz nő jelentkezett Kolozsváron a választói jogáért.

— Szerdán reggel kezdjük meg a városi polgárság összeírását, vagyis az illetőségi listák összeállítását. Ebbe a listába, amely a választói névjegyzékek alapjául fog szolgálni, mindenkit felvesszünk, aki legalább egy éve Kolozsváron lakik, román állampolgár és hozzájárul a városi terhekhez. A városi közteherhozzájárulást, akinek nincs meg a tavaly kiosztott igazolványa, az adóhivatallal kell igazoltatni. Az illetőségi lajstromba szeptember 25-éig lehet ugyancsak személyesen, vagy írásban jelentkezni. Szeptember 25-én ezeket a listákat is lezárjuk és tíz napig közszemlére tesszük ki, hogy ezalatt mindenki, ha kimaradt belőle, felebbezéssel élhessen.

Ebbe a listába hivatalból is bevezetünk mintegy ötezer kolozsvári lakost, de azért legtanácsosabb az, hogy mindenki újra jelentkezék, ha benne is volt az eddigi listákban és személyesen győződjék meg arról, hogy nem maradt-e ki a

neve. A szeptember 25-ike utáni jelentkezéseket, illetve felszólalásokat az megyei bizottság fogja felülbírálni, amelyet a közigazgatási törvény erre a célra előír.

Ivan tanácsos még megismételie, hogy a kitűzött határidőkön túl semmi körülmények között sem fognak senkit sem felvenni a névjegyzékbe. Epen ezért

minden szavazásra jogosult zsidó nőnek és férfinak a legsürgősebben kell gondoskodnia arról, hogy felvegyék a választói névjegyzékbe, illetve a községi illetőséggel bíró lajstromba, mert ennek elmulasztása a választásokon túl is súlyos hátrányokkal járhat.

miután illetőségi bizonyítványt, amely annyi mindenhez szükséges a mindennapi életben, csak azok fognak kapni, akiket idejében felvettek a névjegyzékbe.

Szeptember 29-én tisztújító és ujjászervező közgyűlést tart a Mizrachi kolozsvári helyicsoportja

Neumann Mór elnök halála miatt lemondott az egész régi vezetőség

(Cluj-Kolozsvár, szept. 17. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári Mizrachi helyicsoport vasárnap délután elhunyt elnökének, Neumann Mórnak emlékére gyászgyűlést tartott. Az emlékbeszédet Klein Eljáhu, az Országos Mizrachi-szervezet alelnöke tartotta, melyben méltatta az elhunyt érdemeit és rámutatott a zsidó nép tragédiájára, hogy legjobbjait éppen akkor veszti el, amikor legnagyobb szükség volna rájuk, amikor legnehezebben pótolhatók. E jelenség azon kettős harc időnek előtte felemészti az energiákat. Neumann Mór, mindenütt jelen volt és kikérte a munkából részt. Különösen Kolozsváron, ahol a beteg zsidó közéletben nincs hálátlanabb szerep, mint közügyekkel foglalkozni. Neumann Mór nem törődött a gáncoskodással, hanem szeretettel vállalta a Mizrachi elnökségét oly időben, mikor a testvérharc a leghevesebben dühöngött. A vezérek sorsa őt sem kerülte el. De ez ne csüggesse azokat, akik itt maradtak, hanem kettőztetett akarattal

folytassák a munkát, a Mizrachi helyicsoportjának végleges és teljes kiépítéséért.

Tekintettel arra, hogy Neumann Mór halálával a Mizrachi helyicsoport elnök nélkül maradt, a helyicsoport egész előljárársága beadta lemondását, hogy a teljes reorganizáció jegyében egy új, stabil vezetőséget lehessen választani. A lemondottak helyébe a közgyűlés ideiglenes vezetőséget választott, amely a legközelebb megejtendő választásokig az ügyeket vezesse. Az ideiglenes bizottság a következő tagokból áll: elnök Farkas Lajos, tagok Vég Márton, dr. Glasner Izsák, Glasner Benjamin, Rosenthal Gyula, Weinstein Sámuel, Friedmann Hermann. Fröhlich Izrael és Klein Eljáhu. A választó közgyűlés szeptember 29-re lett kitűzve.

Epe- és májbántalmaknál
 igya rendszeresen a
Málnási SICULIA
 gyógyvizet,
 mivel az a görcsös fájdalmakat megszüntet
 Kapható minden fűszertüzleiben.

Ha jó, elegáns és tartós cipőt akar, eszközöljön próbavásárlást a most megnyílt
TRIUMPH cipoáruházbán Cluj, Piața Unirii 28. szám alatt.

Roma bély Néps

Vasile szimp Angliá vargás

(Genf, szept. 17.) A Népsdéseket tárgyalásán a mannaposán több észlentinai zavarbert gróf, Magmanista szempofoglalt állást a majd Vasile Stmeleghangu beénelmi jogaitalt állást. Akam, egy abesszióben.

Apponyi Albeszóla. Az adimondotta — hovára, amelynekvan. A magyárossen izgalommalilyen veszélyesztinában. A rben eltérő a. r-e, vagy sem ezért a magrsnék a részleteibvéfi azonban, hokísérletet megtetemberies érzületkülönösen azórésztől, akikmegteremtés

hogy a zavargásasonló eseményakadályozzák: N hogy azok, akik Palesztinában letáivá váljanak es

Gróf Apponyi Palesztinában sél, akiknek biztezek az állapoteg leszintebbészlinában. Ebbgyon kivánatosnyugalom legyetMindezek alapmagyar delegazokhoz a delegéfelszólalva.

Palesztina rendBizik benne, hog a szükséges intrendszabályokhozreállítása érdekél

Vasile Stoica, laft fel azután ezatot telte:

— Románia fogadta a legutólvargásokról szólódozata számos zsheri civilizáció elesére szentelték e híreket annál e népesség alapitotfájdalmas vándorideig Romániábanmánya lakosajvalcsalóban áll.

A román kormáezek az incidensmel halljuk, hog sokról, hanem tözett gonoszlevéNem kételkedünk tumot gyakorlórendet, megteszi a vedélyek lecsillap kibékítésére, hogy a munkát és a

Románia és Magyarország delegátusai megbélyegezték a palesztinai eseményeket a Népszövetség mandátumbizottságának ülésén

Vasile Stoica meleghangú beszédben fejezte ki a román kormány szimpátiáját a zsidó országépítés iránt. Apponyi Albert szerint Angliának becsületbeli kötelessége megakadályozni a hasonló zavargásokat. Mennyi időre vonatkozik a népszövetségi mandátum?

(Genf, szept. 16. Az Uj Kelet tudósítójától). A Népszövetség VI. politikai kérdéseket tárgyaló bizottságának tegnapi ülésén a mandátumokról szóló jelentés kapcsán főbb delegátus szóhozotta a palesztinai zavargások ügyét. Apponyi Albert gróf, Magyarország delegátusa, humanista szempontokra való hivatkozással foglalt állást a véres események ellen, majd Vasile Stoica, Románia képviselője, meleghangú beszédben a zsidó nép történelmi jogai és törekvései mellett foglalt állást. Akadt egy exotikus felszólaló is, egy abessziniai néger-zsidó személyében.

Apponyi felszólalása

Apponyi Albert gróf volt az első felszólaló. Az ad jogcímet felszólalására. — mondotta — hogy olyan állammak a polgára, amelynek sokezer zsidó alattvalója van. A magyarországi zsidók természetesen izgatottan nézik hogy hűsorsosaik milyen veszélyeknek vannak kitéve Palesztinában. A magyarországi zsidók köztelen eltérő a vélemény, vajjon célszerű-e, vagy sem a palesztinai kísérlet; éppen ezért a magok részéről nem kíván a kérdésnek a részleteibe belebocsátkozni. Ugy van azonban, hogy ha már egyszer ezt a kísérletet megtették, akkor becsületből és emberies érzületből folyó kötelesség

különösen azoknak a hatalmaknak a részéről, akik a palesztinai gyarmat megteremtésében közreműködtek.

hogy a zavargásoknak véget vessenek és hasonló események megismétlődését megakadályozzák. Nem szabad megengedni, hogy azok, akik a rábeszélésre hallgatva, Palesztinában letelepedtek, most áldozatává váljanak ennek a kísérletnek.

Gróf Apponyi Albert utalt arra is, hogy Palesztinában sok százezer keresztény is él, akiknek biztonságát szintén érintik ezek az állapotok, másrészt a keresztény- zsidó legszentebb kegyhelyei vannak Palesztinában. Ebből a szempontból is nagyon kívánatos tehát, hogy ott rend és nyugalom legyen.

Mind ezek alapján gróf Apponyi Albert a magyar delegáció nevében csatlakozik azokhoz a delegátusokhoz, akik a vitában felszólaltak.

Palesztina rendjének biztosítását sürgették.

Bizik benne, hogy Nagybritánia megteszi a szükséges intézkedéseket és erőlyes rendszabályokhoz fog nyulni a béke helyreállítás érdekében.

Románia nyilatkozata

Vasile Stoica, a Rador igazgatója szólt fel azután és a következő nyilatkozatot tette:

— Románia fájdalmas meglepetéssel foglalta a legutóbbi palesztinai súlyos zavargásokról szóló híreket, amelyeknek állapota számos zsidó telepés, akik az ember civilizáció eme bölcsőjének ujjaépítésére szentelték életüket. A közvélemény híreket arról nagyobb sajnálattal fogadta, mert a kolóniák egy részét az a népesség alapította, amely az évszázadok fájdalmas vándorlásai idején bizonyos ideig Romániában is tartózkodott és Románia lakosaival még ma is élénk kapcsolatban áll.

A román kormány mélyen sajnálja, hogy ezek az incidensek megtörténtek. Örömmel halljuk, hogy nincs szó faji konfliktusokról, hanem többé-kevésbé megszerzett gonosztevők bűncselekményeiről. Nem kételkedünk abban, hogy a mandátumot gyakorló hatalom helyreállítva a rendet, megteszi az intézkedéseket a szenvedélyek lenyugtatására és az ellenségek kibékítésére, hogy biztosítsa a békét.

a munkát és a civilizáció szabad fej-

lődését ebben az országban és hogy lehetőségessé tegye egy a történelmi végzettség okából szerencsétlen népszámára a békés életet őseinek földjén.

Kívánjuk ezt annál is inkább, mert a palesztinai rend helyreállítása rendkívül közelről érinti a keresztény világot, amelynek legközelebbi érdeke, hogy béke és egyetértés uralkodjék mindenütt. Megadva Palesztinának a békét, biztosítva a rendet és a munkalehetőséget, a mandátárius hatalom teljesíteni fogja kötelességét és azt a missziót, amelyet a civilizált államok egyhangúan rábíztak.

Stoica beszéde kitűnő hatást gyakorolt és a román delegátust rendkívül melegen üdvözölték egy a katolikus államot képviselő delegátusok, mint a zsidók, akiknek nevében dr. Jacobsohn Victor fejezte ki köszönetét.

Egy néger-zsidó a palesztinai keresztények ellen

A mandátumbizottságnak érdekes szónoka akadt Lidds Andrag Masszaj abszsznai néger-zsidó delegátus személyében, aki az evangélium felebaráti szeretetéről prédikált a palesztinai keresztényeknek.

A néger delegátus, aki egyébként Salomon király közvetlen leszármazottjának mondja magát,

sajnálkozásának ad kifejezést a palesztinai események fölött. Palesztinában három fővallás van: a zsidó, keresztény és mohamedán vallás. A zsidók és a mohamedánok között napirenden van az ellenségeskedés és a keresztények, akik legközelebb állanak a felebaráti szeretetről szóló isteni tanításhoz, egyszer az egyik, másszor a másik csoport mellé állanak.

A leggyakoribb azonban az az eset, mikor a zsidók ellen fordulnak.

A palesztinai mandátum kormányának, a néger delegátus szerint, nyílt színvallásra kellene köteleznie a palesztinai keresztény lakosságot.

A mandátum bizottság egyébként hétfőn délután befejezte a szorosán vett mandátumkérdések tárgyalását. Az újzelandi delegátus a záró vitában még egyszer erőlyesen állást foglalt a bizottság egy részének álláspontja ellen, amely szerint a békeszerződésben szétosztott mandátumoknak csak ideiglenes jellegük van.

Bojkott alá vették az arab árukat Jeruzsálemben

Az oxfordi diákok kethetes karhatalmi szolgálata után elutaztak Palesztinából

Jeruzsálem, szept. 17. Közvetlenül a véres palesztinai események után a jeruzsálemi zsidó asszonyok elhatározták, hogy bojkottálni fogják az arab termelőket és kereskedőket. Ezen bojkott miatt a zsidó lakosság erőlyen érzi a főzelékek, a hal és hús nemű hiányát. Péntek este például egy előkelő jeruzsálemi zsidó ho-

tel ételapján csak rizsételék szerepeltek, mert zsidó kereskedőknél más étel nem volt kapható. A zsidó asszonyok sztrájkja rendkívül nyomasztó gazdasági helyzetet teremtett a Jeruzsálemet környező arab falvakban, amelyek eddig kizárólag a jeruzsálemi piacból éltek. Az Omar-mecsetben tartott pénteki istentisz-

Vakmerő rablótámadás Bukarest legforgalmasabb uccáján

Fényes nappal kifosztottak egy ékszerészboltot a Calea Victorián

(Bucuresti-Bukarest, szept. 17. Az Uj Kelet tudósítójától). Tegnap délután 1 és 3 óra között a bukaresti Calea Victorián levő Stratulat ékszerész üzletét kifosztották. Stratulat, akinek üzlete a királyi palota közelében van, ebéd idejére lehuzta a kirkatrollót és amikor visszajött, konstataulta, hogy kirkatollait teljesen kifosztották és mintegy hárommillió értékű árut loptak el. A tolvajok a pénzét átjutottak az üzletbe, valószínűleg még vasárnap és megvárták a lopás elkövetésére alkalmas pillanatot. A Calea Victorián ebben az időben ugyan rendkívül nagy a forgalom, de mert a redőnyök le voltak huzva, senki sem sejtette, mi történik azokon belül. Valószínű, hogy a tolvajok szakértők, mert csupán arany, gyémánt

és platinatárgyakat választottak ki, míg az utánaatokat és z ezüstárukat otthagyták. A rendőrség azt hiszi, hogy a tettesek Micaluzzi és Vilani olasz betörők, akik az elmúlt évben a Strada Carolon levő Weissmann-féle ékszerészletbe törtek be és akik nemrég szöktek meg a doftanai fegyházából. Más nyomok Stratuláta egyik volt alkalmazottja felé vezetnek.

— Megismétlődtek a kleinrosselni bányarobbanások. Berlinből jelentik: Tegnap számunkban hírt adtunk arról a borzalmas bányarobbanásról, amely a Saarbrückenii Kleinrosselnben a lotharingiai bányatársaság egyik tárnájában történt s amelynek négy halott és hat súlyosan sebesült áldozata volt. Ezzel kapcsolatban Saarbrückenből még a következőket pelentik: A kleinrosselni bányarobbanás ma megismétlődött. Az explozió ezuttal pusztítóbb hatású volt, mint a tegnapi. Az újabb katasztrófának tíz halottja van s a sebesültek számát eddig még nem sikerült pontosan megállapítani. A De Wendel Lotharingiai Bányatársaság ellen a hatóságok megindítják a vizsgálatot.

SZÓZŰRŐK

- Intézeti paplanok
- Intézeti pakrócok
- Intézeti madracok
- Intézeti harisnyák
- Intézeti vásznak
- Pepita szövetek

óriási választékban Szabó Jenő nagyáruházában

Telefon: 4-79

telet alkalmával az oda összegyűlekezett falusiak között nagy izgalom uralkodott, mert piacra hozott áruikból semmitsem tudtak eladni. A főmufti ma levelet kapott tizenhárom sejk aláírásával, amelyben ezek közlik, hogy amennyiben a zsidók által kimondott bojkott tovább fog tartani, úgy a jeruzsálem körüli arab falvak gazdasági romlásnak néznek előbe.

A palesztinai eseményeknek egy érdekes epizódját közlik most a zsidó lapok. Röviddel a zavargások kitörése előtt egy negyven tagból álló oxfordi diákeszport érkezett az országba tanulmányi célokból. A diákok a Keren Hajeszod meghívására Schwartz titkár kíséretében meg látogatták a zsidó kolóniákat, ahol rendkívül meleg fogadtatásban volt részük. Amikor a zavargások kitörték, az oxfordi diákok azonnal jelentkeztek a palesztinai kormányúnál és felajánlották szolgálataikat a rend helyreállítása érdekében. Nyomban fel is fegyverezték őket és a diákok rendkívül bátran hadakozták az arab rablóbandákkal. Szeptember 4-én, mikor a nyugalom már helyreállott az országban, a diákok elhagyták Palesztinát. Schartz titkár tegnap levelet kapott az oxfordi diákoktól, amelyben többek között ezeket írják:

„Nagyon örvendünk, hogy megismertettük Moza és Kirjat Anavim vendégszerető kolonistáit és elégtételükre szolgál, hogy harminchat órával libogatusunk után, mint az angol karhatalom tagjainak alkalmunk volt ugyanezeket a kolóniákat megvédeni az arab támadások ellen és hogy sikerült a rendet helyreállítani ezeken a pontokon. A Keren Hajeszod kitűnő szervezete mély benyomást tett reánk. Reméljük, hogy nem sokára béke és jólét fog uralkodni az országban. Mély tisztelettel: Rev. Grah. Brow“.

A jeruzsálemi zsidó hitközség ma levelet intézett az oxfordi egyetemhez, amelyben köszönetet mondanak azoknak a diákoknak, akik a jeruzsálemi zavargások idején a zsidó ifjúsággal karöltve a szent várost és a civilizációt védelmezték. Az angol sajtó meleg kommentárok kíséretében közli a jeruzsálemi hitközség levelet.

A palesztinai közrend biztosítása érdekében a londoni gyarmatügyi hivatal egy század rendőrséget toborzott, amelybe csakis hat lábánál mgsabb embereket vettek fel. Ez a század szerdán már hajóra is szállt, hogy Palesztinába utazzon. A gyarmatügyi hivatal további ilyen századok felállítását vette tervbe.

Triumph cipőmodellek a legujabak!

Kaphatók minden jobb üzletben!

10 könyv 100 lejért.

Az UJ KELET könyvosztályának olcsó könyvsorozata.

- Knut Hamsun: Őszi csillagok (Regény). 104 lap.
- Révész Béla: Orkán. (Elbeszélések). 108 lap.
- Forró Pál: Királyi szeretők. (Elbeszélések). 90 lap.
- Dr. Pfeifer Zsigmond: Hipnozisz és szuggesztió. 88 lap.
- Perfal: Bűnhődés. (Reg.) 160 lap.
- E. Múchell: Összeesküvők. (Regény). 172 lap.
- Könyv Ady Endréről. 136 lap.
- A köztársaság Pompadourja. (Híres bűnesetek) 80 lap.
- Hedenstgerma A.: Jönsson ur emlékei. (Regény). 88 lap.
- Nagy Imre: Zsidó viccek és anekdoták gyűjteménye.

A tíz könyv ára 100 lej és megrendelhető az UJ KELET könyvosztályában. (Utánvéte 112 lej portóköltéség.)

Oroszország új kultusztörvényvel szabályozta az egyházak működését

A hitközségek nem jogi személyek és az egyházi vagyonok állami tulajdont képeznek

(Berlin, szept. 18. — Az Uj Kelet tud.) Oroszországból érkező hírek szerint a szovjet a napokban új kultusztörvényt léptetett életbe, melynek alapelve, hogy minden egyházi ingatlan és ingó vagyon az állam tulajdonát képezi. Ide tartoznak elsősorban a templomok, összes kegyzserikkel és az imaházak is. Mind ezeket — az állam és a hitközségek között létrejövő szerződések alapján — a hívek ingyen használják és kezelhetik. Azokat a tárgyakat, amiket az egyházak ajándékba kaptak, ugyancsak fel kell venni a leltárba és ezek is az állam tulajdonába mennek át. Ha azonban valamelyik hitközség feloszlík, akkor csak a platinából, aranyból és drágakövekből készült kegyzseriek szállnak vissza az állami alapokra, minden egyéb a szovjet község tulajdonába megy át, ha az erre igényt tart.

A hitközségeknek nincsenek meg a jogi személyeket megillető jogai, adományokat gyűjthetnek ugyan kiadásaik fedezésére, de nem rendelkezhetnek

semmiféle tőke fölött. Az állam és a hitközségek között megkötendő szerződéseket a hitközség husz tagja írja alá s vagyonjogi kezességet vállal azok betartásáért. Azok a vallási közösségek, amelyek nem rendelkeznek husz taggal, csak vallásosportként kezelhetők. A hitközségek nem tarthatnak fenn kurzusokat, nem rendezhetnek bibliai előadásokat. Erre csak a teológiai tanfolyamok és azok az iskolák jogosultak, amelyek jelkészeket képeznek.

A hitközségeknek bármilyen karitatív, vagy gazdasági tevékenységet folytatni, egyes személyek azonban eaját felelősségükre fenntarthatnak nyomdát, abból a célból, hogy valjási iratokat adjanak ki. A hitközségek összehívhatnak helyi vagy általános jellegű kongresszusokat, a kongresszusok választhatnak végrehajtó bizottságokat, de ezek sem jogi személyek.

A hitközségek elöljáróságai lehetnek tagjaiktól adójellegű járulékokat. Csakis önkéntes adományok képezhetik a hitközség jövedelmét. A papság azon-

ban, mint eddig, most is ki van zárva a választójog gyakorlásából.

A hitközségek autonóm jellegük és ez az egyház hierarchiáját valóságos dörébe törí. Az egyes hitközségek végrehajtóbizottsága választja a papot. És ha akár a püspök, akár az érsek egy lelkészt fölfüggeszt állásából, az az érsek ragaszkodik hozzá, ebben az esetben az egyházi méltóságnak nincsen módja arra, hogy a lelkészt alkúsnak elhagyására kényszerítse.

Az új törvény a szekták ellen is érelyesen állást foglal. Még azokat a szektákat is hivatalosan lajstromozni kell, amelyeknek nincs templomuk, csak összejöveteleket tartanak magánházakban. A szovjet vallástörvénye megengedi az „istenjelenek szövetéségeinek” működését is. Mindazonáltal a valjásosság erősen terjed Oroszországban, sőt újabb időkben számos helyen templomokat is építettek.

Már több mint
15.000
kötet könyv
áll rendelkezésre magyar, német, francia, román, angol nyelven az
Uj Kelet
olvasóinak!

A világirodalom leghíresebb íróinak művei.
A külföldi, vagy erdélyi könyvpiacra megjelent összes újdonságok azonnal megkaphatók.
Az Uj Kelet olvasói a „Dante” kölcsönkönyvtárban havi 50 lej helyett csak 30 lejt kell fizessenek. A könyvek naponta cserélhetők, tehát olvashatja a könyvpiac legújabb szenzációit és a klasszikus irodalom legkiválóbb remekét
napi 1 leiért.

Dante kölcsönkönyvtár Cluj, Str. N. Iorga 5. (Jókai-u.) Vidékre, fűrdőre prospektust

Kotta- Lepage jegyzék ingyen

Mi történt?
(Bucuresti-Uj Kelet tud.) patriarcha betétfőváros politikai szennvedélyes v. kotmányjogi p. a hármás régmegüresedik? A szermt a régebb sebb egészségnek ellenére is kiegészítéséről bukaresti nagy temi tanárok, a szoláltak meg, a lentmondanak e állapotát hangalkotmányban sonló esetre p. deketek tartalma Istrate Mi a bukaresti ügy jelentette nyilatgenstanács. a harmadik hely megüresedpán ratifikálja cecsunak most

Miháli
Egy

(Sighet-Marama Uj Kelet tud.) Vés a politikai fro sarkában élénk hejtők. A küszöb társok frjs akciórdeki tagozatait, jendülettel meg is vezo munkát. T az általános felső sem maradhatna az ember, mint q hogy ajiberálisok tok, saját taborvzni és harcokpe lassításokra. Am kes emberek a l zött, a liberálisok szolgálnak a közs is a maramorosm annak feje, Miha vetnek hogy a k lepetésekkkel magu marosmegyei libe hogy megszervezik küllőn pártba. M a liberálisoktól, b gük buzdítják a z klub alakítására. leg ők voltak azok akik tüzzel-vassal küllőn zsidó polit. A főjöttébb érd küllőn maramar küllőn zsidó polit. Vasárnap délel vezetőség szűkebb lést hívott egybe z vezetése alatt álló leg a már régebb ról ismert hitközs lett a meghívottal ban csak nagyon meg. A gyűlés, is pártfőnök emő mindenekelőtt fels zsidóságot, szervezkedjék klub formájában sikeresen szalk megille Erdekes, hogy az toknál épen Miha

Iskolatás
vászon 120
350-450
Toll

Megkezdődtek az őszi zsidóverések a vonatokon

Teljes erővel felélénkült az antiszemita agitáció az egész országban

(Bucuresti-Bukarest, szept. 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi időben — mint arról több ízben írtunk — az országban ismét erősen felélénkült az antiszemita agitáció. A küllőnböző vidéki centrumokban egymást érik a kifejezetten antiszemita jellegű összejövetelek, amelyeknek jelentős fázisa volt a napokban megtartott jasi országos antiszemita kongresszus. Ennek a felélénkült antiszemita agitációnak gyakorlati következményei már mutatkoznak is. Az ország küllőnböző részeiből kisebb-nagyobb antiszemita atrocitásokat jelentenek és így többek között a szamosvölgyi vasútvonalon történtek a napokban antiszemita heccék. A ma délutáni Adevurul ortésülésé szerint a csernovitz-bukaresti vonalon antiszemita excessusok történtek. Az állomásokon antiszemita agitátorok hatolnak be a vonatokba és a zsidó utasokat sorra inzultálják.

Ugyancsak bukaresti jelentés számol be arról, hogy a jasi diákság körében erőteljes mozgalom indult meg a numerus clauzusnak az egyetemeken való törvényes és tényleges bevezetésére. A diákok tegnap gyűlést tartottak, amelyet eredetileg a felemelt beiratkozási és vizsgadíjak tiltakozása jelölő hívtak egybe. A gyűlés azonban kar sérelmek helyett főleg a zsidó diákok inváziójával foglalkozott és antiszemita propagandagyűléssé fajult el, amelynek végeztével a tandíj leszállításán kívül a numerus clauzus bevezetését is követelték az egyetem rektorátusához betérjesztendő követeléseikbe.

Ugyancsak megelözése érdekében tegyen meg minden intézkedést a fellángolt agitáció lefojtására. Az események azt mutatják, hogy aggodalmaink egyáltalán nem alaptalanok s hogy ismét közvetlen küszöbén vagyunk nagyobb méretű antiszemita botrányoknak. Ismételtlen és nyomtatékosan hívjuk fel a kormányt, különösen pedig Maniu Gyula miniszterelnök és Vaida Sándor belügyminiszter urak figyelmét ezekre a nyugtalanító jelenségekre és kérjük őket, hogy kellő eréllyel és megfontoltsággal, de főként idejekorán lépjenek fel az ország belső nyugalmára és külső jóhírnevére oly káros agitációval szemben. Az újra fellángolt antisze-

Ugyancsak bukaresti jelentés számol be arról, hogy a jasi diákság körében erőteljes mozgalom indult meg a numerus clauzusnak az egyetemeken való törvényes és tényleges bevezetésére. A diákok tegnap gyűlést tartottak, amelyet eredetileg a felemelt beiratkozási és vizsgadíjak tiltakozása jelölő hívtak egybe. A gyűlés azonban kar sérelmek helyett főleg a zsidó diákok inváziójával foglalkozott és antiszemita propagandagyűléssé fajult el, amelynek végeztével a tandíj leszállításán kívül a numerus clauzus bevezetését is követelték az egyetem rektorátusához betérjesztendő követeléseikbe.

Palesztina-kérdések és a zsidó nép vándorlásai foglalkoztatták két napig a bécsi Aguda-kongresszust

Gyászülés Louis Marshall emlékezetére. Éles ellentét van az Agudának a Jewish Agencybe való belépésének kérdésében

(Bécs, szept. 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Aguda világkongresszusának vasárnapi ülésén a Zürichben elhalt Louis Marshall tiszteletére gyászülést tartottak, amelyen ismertették a nagy zsidóvezér és emberbarát kimagasló érdemeit. Dr. Leo Deutschländer a vallásos zsidók iskolaszervezetéről referált, majd arról emlékezett meg, hogy Hans Dellbrück, a nagy német történész legutóbb nyilatkozott

minden cél nélkül elhagyni a várost. Ilyen viszonyok között a menekült ifjuság nevelése alegsúlyosabb akadályokba ütközik.

A „Poalé Agudasz Jiszrael” a vallásos munkásport elnöke a varsói J. L. Orlean referált ezután „A hitű zsidóság és a szociális problémák” címmel. A felolvasás után vita következett, amelyen a szervezeti alkotmány fontosabb momentumait vitatták.

szont »A palesztinai események, azok okai és következményei« címen tartott előadást. Jakob Rosenheim szerkesztő »A Jewish Agency és az Aguda« címmel tartott előadást, míg Julius Hojländer (Hamburg) »A palesztinai ortodoxia gazdasági tapasztalatai és földadatai« címmel referált.

a zsidó tömegek vándorlásáról, a mely sokkal nagyarányabb népvándorlás, mint amilyent a történelem eddig ismert.

Az ókori népvándorlásnál az a feltevés, hogy annakidején 100 ezer vagy legfeljebb 150 ezer ember hagyta el a régi lakó helyét, míg az utóbbi 30-40 esztendőben 3-4 millió zsidó vándorol egyik földrészről a másikra. Amerikának ma 4 millió zsidó lakosa van, holott néhány évtizeddel előbb mindössze negyvenezer zsidó lélek lakott az Ujvilágban. Kow-nóban 1915-ben egyetlen napon körülbe lül 24 ezer újván zsidó volt kénytelen

Külföldről a német és a csehszlovák delegátusok között merültek fel éles differenciák

abban a tekintetben, vajon vallásos cíouis ták helyet foglalhatnak-e az Aguda köz pontj testületeiben.

Este nyolc órakor a Sofiensäle nagyteremben mitinget tartottak, amelyen M. Blau jeruzsálemi rabbi, dr. Müller (Paris) és J. L. Kahane (Newyork) beszéltek.

A következő nap délelőttön Jonathan Horovitz (Jeruzsálem) tartott előadást »Az Aguda politikája Palesztinában« címen. Moses Blau jeruzsálemi rabbi vi-

Zsidó ifjusági könyvek:
Oszkár bácsi zsidó meséi — 30 lej
Sas Irén: Kol-nidre — — — 30 .
Bar-Kochba (Elbeszélések, versek, szindarabok gyűjteménye — — — — — 60 .
Kaphatók az Uj Kelet könyvosztályában. (A pénz előzetes beklüldése esetén portómentes szállítás.)

Az új közigazgatási törvényé
magyar fordítása (jegyzetekkel és magyarázatokkal) kapható az Uj Kelet könyvosztályában. Ára 60 lej.

Dr. Oppler Emil:
Az ügyvédkezés művészete
A magyar ügyvédszövetség pályázatán díjnyertes munka ára **Lei 578**

Dr. Kéri M és Dr. Wagner Lilla:
Az ügyvédi hivatás művészete
ára **Lei 187**
Utánvéttel küldi: **Lepage Cluj**

Női és férfiruhákat vegyileg fest, tisztít Unió Cluj

Mi történik, ha a régenstanács egyik helye megüresedik

Heves közjogi vita a fővárosi sajtóban

(Bucuresti-Bukarest, szept. 17. Az Uj Kelet tud.) Miron Christea régenpatriarcha betegségével kapcsolatban a fővárosi politikai körökben hetek óta szenvedélyes vita tárgyat képezi az alkotmányjogi probléma: mi történik, ha a hármass régenstanács egyik helye megüresedik? A hivatalos kommunikék szerint a régenpatriarcha a legteljesebb egészségnél örvend, azonban ennek ellenére is a vita a régenstanács kiegészítéséről zavartalanul folyik a bukaresti nagy lapok hasábjain. Egyetemi tanárok, alkotmányjogi szakértők szólaltak meg, akiknek nyilatkozatai elmentmondanak egymásnak és azt a megállapítást hangoztatják, hogy nincs az alkotmányban paragrafus, amely hasonló esetre precíz és világos intézkedéseket tartalmazna.

Istrate Micescu egyetemi tanár, a bukaresti ügyvédi kamara dékánja kijelentette nyilatkozatában, hogy a régenstanács két tagja jelenleg ki a harmadikat, amennyiben egy hely megüresedik és a parlament csupán ratifikálja ezt a kinevezést. Micescunak most Paul Negulescu egye-

temi tanár, a legfőbb törvényhozási tanács egyik elnöke válaszol, akinek véleménye szerint a régenstanács harmadik tagját a parlament nevezi ki, és nem a régenstanács két tagja. Az alkotmány 79., 83. és 91. paragrafusai szerint — mondotta Negulescu — vannak előjogok, amelyeket csak a király gyakorolhat, és vannak attribúciók, amelyeket király hiányában a régenstanács is gyakorolhat. Így pl. a király, a dinasztia kihalása esetén, kijelölheti utódját egy idegen uralkodósaládbeli herceg személyében, a nemzetgyűlés hozzájárulásával, vagy például kijelölhet egy háromtagú régenstanácsot a trónörökös kiskorúságának idejére, ugyancsak a nemzetgyűlés hozzájárulásával. Ezekben az aktusokban a király, mint a szuverén dinasztia feje jelenik meg.

Vannak azonban attribúciók, amelyeket a király, mint a végrehajtó hatalom feje gyakorol (kormány kinevezése stb.) Ezeket a jogokat a régenstanács is gyakorolhatja, — de csak ezeket. Egy régens kinevezése egyenértékű az egész régenstanács kinevezésével, amely királyi előjog, vagy pedig az alkotmány 83. paragrafusának értelmében a parlamentet illeti meg. Külföldi államokban egyetlen személy gyakorolja a kormányzó jogokat. Nálunk az 1866. évi alkotmányozó gyűlés tulságos óvatosságból 3 személyt jelölt ki a kormányzótanácsba, egyébként azonban a belga alkotmány után igazodott, amely egyetlen személyt jelölt ki régensül — és így nem gondoskodott a 3 tagú kormányzótanács megszervezésének formáiról. Az alkotmánynak 1923-ban történt módosítása alkalmával a régenstanácsra vonatkozó paragrafust minden változtatás nélkül meghagyták és így ma tulajdonképpen azt sem tudjuk, hogy a két személyrel képviselt régenstanács határozatai jogérvényesek-e, midőn az alkotmány kizárólag 3 tagból álló kormányzótanácsról beszél?

A vita során meg fogunk szólni az összes nevesebb alkotmányjogászok, akik közül néhányan a két fenti állásponttól is eltérő véleményt képviselnek. A vita így igen érdekesnek ígérkezik.

Miháli Gábor új zsidó pártot szervez Máramarosban

Egy liberális trükk, amely azonban nem sikerült. A gyulafalvi gátrombolás epilógusa

(Sighet-Máramarosziget, szept. 18. Az Uj Kelet tud.) Véget ért a nyári vakáció a politikai fronton az ország minden sarkában élénk csapatmozdulatok észlelhetők. A küszöbön álló községi választások friss akcióira kötelezik a pártok vidéki tagozatait, amelyek több-kevesebb lendülettel meg is indították már a szervező munkát. Természetes, hogy ebben az általános felsejkenésben a liberálisok sem maradhatnak télen. Azt híhetné az ember, mint egyedül logikus feltevést, hogy a liberálisok is, miként a többi pártok saját táborukat akarják megszervezni és harcképessé tenni a községi választásokra. Am nem hiába vannak ötletes emberek a liberális párt tagjai között a liberálisok most is meglepetéssel szolgálnak a közvéleménynek. Legalább is a máramarosmegyei liberális párt és annak feje, Miháli Gábor mindenekelőtt elkövetné hogy a közügyeket ilyen megfontolással magukra tereljék. A máramarosmegyei liberálisok fejébe vették, hogy megszervezik a zsidókat, mégpedig külön pártba. Mily megható figyelem a liberálisoktól, hogy most már ők maguk buzdítják a zsidóságot külön politikai klub alakítására, holott eddig tudvalevőleg ők voltak azok, főleg Máramarosban, akik tüzzel-vassal hengerelték le minden külön zsidó politikai megmozdulást.

A főbb érdek politikai megmozdulásról máramaroszigeti tudósítónk a következőket írja:

Vasárnap délelőttre a liberális pártvezetés szűkebbkörű zsidó megbeszélést hívott egybe az Urdea volt képviselő vezetés alatt álló bank helyiségébe. Főleg a már régebbiről liberális hajlamaikról ismert hírközösi korifeusokból állott a meghívottak névsora, akik azonban csak nagyon gyér számban jelentek meg. A gyűlésen Miháli Gábor liberális pártfőnök emlekedett, aki beszédében mindenekelőtt felszólította a máramarosi zsidóságot,

szervezkedjék meg egy politikai klub formájában, hogy ilyenformán sikeresebben szállhasson síkra az őt megillető jogért.

Érdekes, hogy az előző községi választásoknál éppen Miháli Gábor volt az, aki

a legelősebben ítélte el a külön zsidó politikai szervezkedést és azt hangoztatta, hogy a zsidóság jogait a liberálisok sokkal hathatósabban tudják megvédeni, mint a zsidó párt. Miháli beszéde további során praktikus tanácsokkal is szolgált a szigeti zsidóknak. Melegen ajánlotta nekik, hogy

ne fogadják el a cionisták politikai vezetését, hanem kövessék inkább a bécsi agudistákat, mert csak azok járnak a helyes úton.

Milyen érdekes, nem is tudjuk eddig, hogy Miháli Gábor titkos agudista. Foglalkozott ezúttal a Zsidó Parlamenti Klub és főleg dr. Fischer József máramarosi képviselő működésével, amelyet teljesen értéktelennek tart.

Kijelentette, hogy ha Ely Berkovicit választották volna meg képviselőnek csak úgy szórja volna az üzleteket és a pénzt.

Lám-lám, milyen jóakarója lett egyszerre Miháli Gábor a zsidóknak; kár, hogy ez az érzés nem szállotta meg őt akkor, amikor az agrárreformot hajtotta végre Máramarosban és a zsidóktól elvette az utolsó cepp földet, vagy amikor az állampolgárság összeírása során a zsidók ezreit fosztotta meg az állampolgári jogoktól, vagy amikor az 1927-es választások idején a szigeti szigorúan éjfél zsidóveréseket rendeztetett. Hol volt akkor Miháli Gábor nagy zsidószerepese?

A furcsa politikai megmozdulás nem kellett különösebb hájást Szigeten, mert

még a legnaivabb emberek is azonnal átlátták a szítán és tisztában voltak vele, hogy a liberálisok a községi választásokra való tekintettel szeretnék maguk mellé édesgetni a zsidókat.

Mint hogy azonban teljesen kllátástalan volna a liberális pártba invitálni őket, — erre talán egyetlen máramarosi zsidó sem volna már kapható — külön politikai klub alakítását propagálják, a mely aztán kartellre léphetne a liberálisokkal.

De minden ilyen erőlködés hasztalan, mert a máramarosi zsidóság,

ugy mint eddig, a mostani községi választásokon is fegyelmzetten fog felvonulni a Zsidó Választási Blokk oldalán.

Máramarosnak egyébként van egy másik politikai szenációja is, amely már napok óta foglalkoztatja a közvéleményt és a sajtóban is élénk diskussziókra adott alkalmat. Máramaroszigetől tizenöt kilométerre, a Mára patak partján, fekszik Gyulafalva, ahol évtizedeken keresztül a Dunca familia volt a korlátlan ur. A falu legnagyobb sérelme az volt, hogy Duncáék a falu közepét átszelő Mára patakot gátat építettek, a mely állandó hajtóerőül szolgált malomnak. A gátnak súlyos hátránya volt azonban az, hogy

a tavaszi és őszi esőzések alkalmával úgy felduzzasztotta a sodos folyású patakot, hogy az napokon, sőt heteken át ejöntötte az egész falut.

A liberális éra alatt hiába kereste a falu az igazat, a gátat nem tudták eltávolítani.

Az elmúlt héten valóságos forradalmi hangulat uralkodott Gyulafalván. Pár nappal ezelőtt ugyanis egy hatósági mérnök vizsgálta felül a gátat, aki a falusiak érdekeire kedvezőtlen véleményt adott le. Ez végkép elkeserítette a gyulafalviakat, akik Duncáékon akarták kitölteni bosszújukat. Ekkor érkezett meg autóján Nagybánya felől dr. Lazar Illés máramarosi képviselő, akinek ez a község szülőfaluja. Amikor a képviselő a fenyegető hangulatot látta, a parasztok dühét Duncáékra magára a gátra terelte és kijelentette a falusiaknak, hogy amennyiben csakugyan olyan károsnak tartják a gátat a falu egész lakosságának érdekeire, úgy

rombolják azt le az ő felelősségére és a hatósági végzés a gát lerombolásáról utólagosan fog megérkezni.

Erre a biztatásra a falusiak rögtön nekiestek a régen gyűlölt ellenségnek, a gátnak és azt néhány perc alatt teljesen lerombolták.

A gátrombolás nyomában nagy műriadalom támadt, főleg a liberális berkekben, akik az eseményt, mint a gyulafalvi

MEGHÍVÓ

Megérkeztek az új
Philips

vevőkészülékek, melyeknek vételkötelezettség nélkül be-mutatására

szívesen látjuk a t. közönséget

A készülékek ma 18 án este 9-11-ig működésük közben megtekinthetők

Str. D. Iorga 3. sz. alatti

Philips

lerakatunkban.

Készülékeink kizárólag az alábbi rádiószaküzletek révén szerezhetők meg:

Constructio Electrica, Fekete Tibériu, Klatrobecz Ioan, Magazin de Candela-labre és Tana Francisc.

Teljes tisztetélettel:

Philips

Romániai Résztársaság

»bolsevisga éjszakát« pertraktáltak. — Egyes lapok ugyanilyen értelemben írtak a dojogról. Erre Lazar Illés képviselő vasárnap délelőtt autóbá ültette a szigeti újságírókat és levitte őket Gyulafalvára, hogy ők maguk győződjenek meg a tényállásról s a hatóság hangulatáról. Az újságírók meg is győződtek róla, hogy a falu apraja-nagyja, mint valami nagy felszabadulásnak, örvend a gát lerombolásának, amely éveken keresztül valóságos csapást jelentett a falura. Az újságírók arról is meggyőződtek, hogy Duncáék nem örvendek éppen a legnagyobb szimpátiának Gyulafalván s mint liberális kortések, a liberális éra alatt sok felháborító igazságtalanságot követtek el a falusiak ellen saját anyagi érdekeik előmozdítására.

Az újságírói ankét után most már más szemmel nézik Máramarosban a gyulafalvi gátrombolást és biztosra veszik, hogy námsokára megérkezik a gátrombolás utólagos hatósági jóváhagyása is.

Tekintse meg:

Aram meglepően olcsók !!!
Szünyeg Függyöny Bátor szövet Hencser takaró Aggyarmítura Mocott stb.

külön osztályomat! Szabó Jenő nagyáruháza

Telefon 4-79 Telefon 4-79

Legrégibb tűzoltófelszerelési gyár
Mindentéle tűzoltófelszerelés és felszerelések

Jul. Teutsch

gépgyár, Brasov.

Iskolatáskák: Papírvászon 95 Lei, vászon 120 Lei, pegamoid 145 Lei, bőr 350-450 Lei, blankbőr I-ma 560 Lei.
Tolltartók 14, 22, 35 Lei.

Aktatáskák bőrből:
Gimnázistáknak 260-340 lei, egyetemi hallgatóknak 380-475-500 Lei. I-ma blankbőr-ből 580-750 Lei.

Kefe- és fésűáru, ollók, zsebkések olcsó és tartós kivitelben! **Reklám áron!**

Emil Schuster Cluj.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemesei (rdelyi és hánsági zsidóság napilapja).
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Bukaresi szerkesztőség: Hátszegi Ernő Str. Lipszani 91.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnomá csak forrás megjelölésével engedjük meg.

Ussischkin levele a világ zsidóságához

Testvéreim és Barátaim az egész világon!

Az erec jiszraéliszomoru események által embareket és anyagi értékeket veszítettünk el, de a munka az országban tovább folyik. Az egész nép válasza, külföldiség nélkül, az építés folytatása kell legyen. Nemcsak népiünk jövője függ az építéstől, hanem a nemzet becsülete is. Sem ellenállás, sem véleménykülönbségek, bármely oldalról is jönnének, nem tudják feltartani a történelem folyását, Izrael gyermekeinek megővődött visszatérését az országba. Amikor a világháboruban a török hadsereg vezére Djemal pasa szét akarta rombolni azt, amit építettünk, a választunk a Balfour-deklaráció kivívása volt. És 5680. Adárjában a felsőgalileai támadásokra, első áldozatainkra. Trumpeldor és barátainak elvesztésére a választunk ifjúságunk ehalucmozgalma volt: a válasz a Jeruzsálemi pészacha zavargásokra 5680-ban a Balfour-deklaráció ratifikálása volt Sanremóban. A nagy támadásra, Tel-Avivra és a judeai kolóniákra, amely 5681-ben oly sok áldozatot követelt, az Émek kolonizálásával választottunk. — Anyagi és szellemi erősségünkkel — Tel-Aviv kiterjesztésével; ugyanabban az esztendőben Jeruzsálem meglátogatására új kolóniák létesítésével választottunk Jeruzsálem körüli az előző évek nagy gazdasági krízisére Saron és Akko megváltása és kolonizálása volt a felelet. És erre az utolsó nagy nehézségre ismét a választunk ez lesz: építés és munka, háromszoros erőfeszítéssel, legnagyobb gyorsasággal, a legnagyobb méretekben. Új föld, új emberek, embereket és földet, ez a nép és a föld követele.

És még valamit tanulhatunk ezekből az eseményekből. Azokon a helyeken, ahol föld volt a lábunk alatt, ahol sűrűn lakjuk a földet, a jisiv érintetlen maradt. Émek Jeruzsálem és Émek Saronban nem voltak támadások. Már az első kisérleteket visszaverték és ugyanez volt a helyzet Tel-Avivban, ahol száz százalékos zsidó lakosság él. Jeruzsálemben és Haifa-ban az összeütközéseknek komoly következményük volt, mert ezekben a városokban vegyes lakosság él. A legnagyobb szereplésük Hébronban és Safedben, tehát olyan helyeken történt, ahol a zsidók csak törpe kisebbséget képeznek és kevés fiatal és friss erő fölött rendelkeznek. A mezőgazdasági kolóniák is, amelyeket nagy veszteség ért, Kastinieh, Hulda stb. kisnemek és szétszórt fekvésűek.

Több összefüggő, lehetőleg nagy terület megszerzését, nagy telepítvényeket teremteni, ez kell legyen a feladatunk. A Keren Kajemet ebben az órában is, mint mindig, az építés előharcosa és a normális munka pionérja kell legyen. Munkánk legfontosabb hónapja, Tisri közeledik és népiünk becsületének a nevében mindenki től megfelelő választ követelek: nem szabad az egész világon egyetlen zsidó háznak sem lennie, amely ne járulna hozzá egy maximális adománnyal új földek megváltásához, a mi országunkban új telepítések számára. Minden zsidó, akár éjjel akár éreg, férfi vagy nő, e hónap hónapban idejének egy részét pénz gyűjtésére kell áldoznia. És nem csak pénzt kell gyűjtenünk, hanem hírt kell vinnünk arról is, hogy mi történt Erec Jiszraélben és melyek a jövő feladatai.

Népiünk választan áll. Ha rendelkezni fog a szükséges helyi erőktől, akkor ismét valósággyá válik a régi mondás:

Kolozsvár zsidó asszonyaihoz!

Az új közigazgatási törvény megadja a választói jogot mindazoknak a nőknek, akik huszonegyedik életévüket betöltötték és román állampolgárok, ha legalább négy középiskolai, vagy polgári iskolai osztályt elvégeztek, vagy pedig községi, megyei és állami szolgálatban vannak, továbbá a hadiövezeteknek, valamint azoknak az asszonyoknak, akik a háboru alatt kifejteti tevékenységükért kitüntetésben részesültek, végül pedig a jogi személyként elismert társadalmi, kulturális és jótékonyági egyesületek vezetőségi tagjainak.

Kolozsváron körülbelül hatszáz zsidó asszony és leány van, aki a törvényben előírt feltételek valamelyikének megfelel és így megilletti a választói jog a közlegközségi választásokra. Mindezeknek a zsidó nőknek feltétlenül gondoskodniuk kell arról, hogy bekerüljenek a választói és a további teendők megbeszélésére névjegyzékbe. A jelentkezés módjának

MA SZERDÁN DELUTÁN FELHAT ÓRAKOR A NEOLOG ISKOLÁBAN GYÜLÉS LESZ,

amelyre Kolozsvár valamennyi iskolai végzettségű zsidó nőjét, minden zsidó hadiövezeteket, valamint mindazokat a nőket, akik más címen igényt tarthatnak a választói jogra, ezennel meghívunk és feltétlenül elvárunk, minden külön meghívó nélkül.

Cluj-Kolozsvár, 1929 szeptember 17.

A kolozsvári zsidó nők választójogi gyűlésének előkészítő bizottsága:

- (Özv. Neuberger Zsigmondné)
Dr. Fischer Józsefné	Kertész Mártonné
Dr. Goldner Mihályné	Léb Jenőné
Grün Samuue	Léb Samuue
Dr. Hanatury Jozsefné	Molnár Jenőné
Dr. Kertész Jenőné	Dr. Neufeld Jenőné.

„Méaz jécé metek“, akkor a munkánk békében folytatódni fog és mint a régi támadóink, az újak is kiáltani fogják: „Mily szépek a Te sátraid Jákob, hajlékaid Izráel“. Ha meglesz Izráelben az akarat dolgozni az országért, akkor felépül az ország Izráel népének.

Zsidók, ezekkel a szavakkal hivatlak a munkához:

Jó esztendő és termékeny munkát! London, az Akciónkomité és a Jewish Agency ülésén, 5689. elul 4.

Menachém Ussischkin.

Még mielőtt Ussischkin felhívása megérkezett volna hozzánk, Erdély zsidósága feleletet adott a felhívásra. A felelet 5689. tiszta hóly decess hóseinek erdeje. Erdély zsidósága komoly és méltóságos volt az elhatározásban és a jelek, az a nagy szeretet és lelkesedés, amellyel a mi legjobbjaink ezt az akciót felkarolták, arra engednek következtetni, hogy az erdőből, amelyből két kezt már megvannak valóság lesz. A mi feleletünk azonban csak akkor lesz igazán nagy felelet, amikor elhatározásunkat valóra váltottuk.

Ujabb kölesonajlatot kapott külföldről a kormány. Bukaresztből jelezte: Az Ultima Ora értesítése szerint a kormány egy külföldi pénzügyi csoport részéről ajánlatot kapott újabb kölesonajlatra. Az ajánlatról Popovij Mihály pénzügyminiszter hazaérkezése után fognak tárgyalni Charles Risttel együtt.

A német tisztek Remarque Nobel-díja ellen. Berlijből jelentik: Ismeretes hogy a német tiszti szövetség tiltakozást jelentett be a Nobel-díj bizottságánál, hogy Remarqueot az irodalmi Nobel-díjjal kitüntesse. A tiszti szövetség most nyilatkozatban hívja fel a figyelmet arra, hogy nemcsak a hadsereg, hanem az összes hadviselőknél nagy viszályt okozhat a kitüntetés, mert Remarque giesserü tendenciájú beállítással igyekszik lealacsonyítani a németek hősi küzdelmét a világháborúban.

Egy vigjáték, amely estonként 500 ezer lejt hoz szerzőjének. Benée Rois „Trois Couronnes“ című vigjátékáról van szó. Az ember a címéről azt hitte, hogy régi osztrák-magyar koronáról, vagy pedig esch koronáról van szó. Pedig egészen más valaou ez. Ez a „Három Korona“ csak egy par. harisnyát jelent. Mi olyan esdálajos ebben? Pierre Rondais nem is autonobil már kááját adta emul egyik darabjagk? Miért ne keresszete volna el Rois az ő vigjátékát egy női harisnyát nevével? A meglepő azonban a dologban nem

ez. Párisban ennek a darabnak hatalmas bulvard-sikere volt és az esti bevétel egymillió lejt is tuhaladta. Ebből az összegből a szerző 500.000 lejt kapott. Nem is beszélve arról a haszonról, amelyet a Trois Couronnes női harisnyagyár forgalmazott.

Edmond Rosand a Porte Saint Marton színházról körülbelül 30 évvel ezelőtt a Cyrano de Bergeracért csak 2000 lejt kapott estonként.

Haj! — jegyezte meg erre egy jóhumoru kritikus — Cyrano orrának távolról sem volt meg az a selymes fénye, mint a „Három Korona“-harisnyának.

A Haggibbor temploma. A Haggibbor szokásos templomára a jegyek nagy része már elkel. Jegyek korlátolt számában még kaphatók az „Albion“ biztositónál. Calea Regele Ferdinand 30. szám alatt (Széky-palota).

A „Garabonciás“ legújabb száma új korszakot jelent a pártatlan olcsó és egész Erdélyben nagy népszerűségnek örvendő illusztrált vicclap életében. A Garabonciás ezentul 10 oldalon, szines illusztrációkkal és az eddiginél is gazdagabb tartalommal és művészi karikatúrákkal jelenik meg. Erdély egyetlen nivós vicclapját Gara Ákos szerkeszti, munkatársai pedig a legkiválóbb humoristák. Legújabb számában Gerő Sándor folytatja szenzációs riportregényét. Garabonciás az arabokról konferál, ezenkívül humoros riport és zenei ötlet, foglalkozik a strandbotrányal s ezt ironizálja a rádió-hírek közkedvelt rovata is. Bölcs Nánán, Emáncypálné stb. szellemes, humoros rovatok, rengeteg vicc és ötlet teszik elevenné, kacagatóvá és élvezetessé a Garabonciást, amelynek kiadóhivatala: Cluj, Str. Saguna 8, előfizetési ára fél évre 80.—, egész évre 140.— lei. Kapható mindenütt.

Megnyilt a szabadkőművesek világgongresszusa. Amszterdami jelentik: Szombaton nagy érdeklődés mellett megnyilt a szabadkőművesek negyedik világgongresszusa. A kongresszuson Európa valamennyi államának páholyai képviselték magukat. Az angol nagypáholy főmestere megnyitó beszédében arról beszélt, hogy a szabadkőműves világgongresszusoknak a népek megbékélése és a kiengesztelődés szempontjából óriási jelentősége van, mert minden ilyen kongresszuson emberterstvéer szól az emberterstvéerhez. Lafontaine, a belga páholy Nobel-díjat nyert mestere hosszabb előadást tartott, amelyben a szabadkőműveseknek a béke ügyére gyakorolt hatását fejtegette.

A huedini folyó év szeptember hó 20. és 21. napjaira eső országos állat-és kirakóvásár, miniszteri engedély folytán folyó év szeptember 23 és 24 napjain lesz megtartva.

Halálozás. Nagy csapás érte Póllák Márkuszt, a ludasi cionisták vezérét, Ernő fia, szeptember 11-én meghalt. A megtört szülőknek ezuton fejezik ki Erdély iconistái őszinte részvétüket.

Öngyilkosságot követett el felesége és kilenc gyermeke szemeláttára, hogy érzelmeszedése ellen nem használta a még minden esetben bevált Cigelkai jódtartalmu Lajos gyógyvizet. Ismertetőt bárkinek ingyen küld a Cigelkai jódos gyógyforrások romániai vezérképviselete Arinis (Egerhát) jud. Salaj.

Érzelmeszedés a vég kezdete!... Ha minden 40 éven felüli egyén megszívlelné e mondást, ugy egész biztos, legtöbben elkerülnék az időelöti u, n, „fájó öregséget“ vagy a korai halált. Az évek során az erekre lerakódó mész idővel a hajszálereket eltömi és a nagyobbacska erekben is a vékeringést nehezé teszi innen az, hogy bizonyos szédülés vagy az ujjakban zibbadásos érzés jelentkezik továbbá az elmeszesedéssel kapcsolatos, itt fel nem sorolható sok mindenféle betegség, amit a szenvedő önmaga is a vég kezdetének nevez. Az orvosi tudomány mai álláspontja, hogy az érzelmeszedés ellen jódot kell a szervezetbe juttatni. A mesterséges jódkészítménynek legtöbbször nagy hátránya az, hogy a szervezet nem szívessen veszi, sőt nagyon sokszor a beszédet jód más bajok előidézője. Sok mindenféle szerrel kísérleteznek ugy az orvosok, mint a betegek, de egyikkel sem tudják azt a meglepő jó gyógyulást elérni, amit a most forgalombakerült ósrégi, a Cigelkai eredő, rendkívül jódos gyógyvizekkel elérni sikerült. — Ezen gyógyvizekről a Tudományos Akadémia egész irodalmat írt és a Révai lexikon 5. kötetében olvashatjuk, hogy értékes ásványi összetételében a hasonló ásványvizek felett áll. Míg a más jódos források igen kellemetlen ízűek, kivételképen a Cigelkai jódos vizek kellemesen szódabicarbonsázzal izel birnak, amit a szervezet, mint emésztést elősegítő, étvágygerjesztő italként vesz magába. — Egyébként az idősebb orvosok önmaguknak is rendelik a vizeket már pedig ennél külön bizonyított nem kell, ami a víz kiváló értékét igazolja. Megrendelhető a Cigelkai jódos gyógyforrások romániai vezérképviseleténél, Arinis (Egerhát) jud. Salaj.

Gyomorégést régtön szüntet, gyomor-fekélyt rövid idő alatt gyógyít, gyomor-savtúltengést elműrad, ha a bijok elszá a CIGELKAI JÓDOS GYÓGYFORRÁSOK hidrocarbonatos István-vízét is a Kerje mindenütt. Ismertetőt küld a cigelkai források romániai vezérképviseleténél, Arinis (Egerhát) jud. Salaj.

תורתנו
Erec-jiszraéli és párgel eszrogot olcsón kütünő minőségben, angróban szállít
Josef Ráth Bucuresti Hotel Regina
Szétállás kezdődik szeptember 18-án

Értesitem t. vevőimet, hogy külföldi utamról hazaérkeztem
Kende Lipótné
női divatszalon „Urania“-palota
Ugyanott sgdél- és tanuló-lányok felvételnek

Hirdessen az Uj Keletben

Amerikai mintára férfiföltöny vasalás 15 perc alatt 30 Lei Czinknél, Cluj.

SZÍNHÁZ

A Magyar

Szerdán: Agglet bérlet 4. sz. Csütörtökön: A Napi bérlet szám: 25. Pénteken: Agglet bérlet 5. sz. Szombaton: Volgabár előszór. Programozatszám: Vasárnap d. u. 3. rette-ujdons helyiárrakkal és 10 lei. Vasárnap d. u. (Ujdonság, árrakkal. Sz. Vasárnap este 9. ujdonság, 2. szám, C. S. Hétfőn: Volgabár 6. szám, A. Kedden: Volgabár 6. szám, B.

A Magyar Sz

Szerdán, szept. Feltámadás. mája 8 felve Rode La Rode II. Pat Palat hózat 7 felve Helyiárok: 3 Csütörtökön, sz. új kettes m felvonás. Hétfőn alakító léghajósok. Helyiárok: 3 Pénteken, szept. Dél rózsája. Porten leg II. Riff és 7 felv. III. F

A színházi

Volgabár. Operaton este a ma utóbbi évek egy legszébb színházi látogatás. A Volgabár premieri dindajutján a Vigaszínházban a A Volgabár főszereplője Béla, M. Béla, Imász Alad mezey Mihály. A Volgabár négy a pénztár a jegye Minden este: A másodsor, holna ken este negyeds órákor ötödésor Aggletény apát. lete, minden jele orkanokat támasz

Ma utóljára: Patachon. Aki m színház nagy reklamos Feltámadás Dolorez del Rióva sos Pat és Patach az ma okvetlenül látható utóljára. kor és félhét órák Holnaptól: Hen Raff. Csütörtököt műsora lesz a m nak: 1. Dél rózsá híresebb alakítás mint léghajósok chonjának legrag Kisérő műsor. E ható: csütörtökön.

CORSO:fil

Szerda 5, 7, 9 ó Pompa's ren United Artists dukciója. A f és Clive Bro A legtrisebbt Csütörtök 5, 7 és tánc.

SZÍNHÁZ — MŰVÉSZET

A Magyar Színház műsora:

Szerdán: Agglegény-apa. (2-odszor. Napi bérlet 4. szám, C. Sorozatszám: 24.) Csütörtökön: Agglegény-apa. (3-adszor. Napi bérlet 5. szám, A. Sorozatszám: 25.) Pénteken: Agglegény-apa. (4-edszer. Napi bérlet 5. szám, B. Sorozatszám: 26.) Szombaton: Volgabár. (Operette-ujdonság. először. Premier-bérlet 5. szám. Sorozatszám: 27.) Vasárnap d. u. 3-kor: A régi nyár. (Operette-ujdonság. Nagyon olcsó mozi-helyekkel. Jegyek ára: 50, 40, 20 és 10 lei. Sorozatszám: 28.) Vasárnap d. u. 6-kor: Agglegény-apa. (Ujdonság, 5-ödször. Rendes helyekkel. Sorozatszám: 29.) Vasárnap este 9-kor: Volgabár. (Operette-ujdonság, 2-odszor. Napi bérlet 5. szám, C. Sorozatszám: 30.) Hétfőn: Volgabár. (3-adszor. Napi bérlet 6. szám, A. Sorozatszám: 31.) Kedden: Volgabár. (4-edszer. Napi bérlet 6. szám, B. Sorozatszám: 32.)

A Magyar Színház mozi-műsora:

Szerdán, szept. 18-án 4 és félhatkor: I. Feltámadás. Tolsztoj világhírű drámája 8 felvonásban. Főszerepekben: Rode La Roque és Dolores del Rio. II. Pat Patachon, vig halászok. Bohózat 7 felvonásban. III. Pótképek. Helyárak: 30, 20 és 10 lei. Csütörtökön, szept. 19-én 4 és félhatkor új kettős műsor: I. Dél rózsája. 8 felvonás. Henny Porten legragyogóbb alakítása. II. Riff és Raff mint léghajósok. 7 felvonás. III. Pótképek. Helyárak: 30, 20 és 10 lei. Pénteken, szept. 20-án 4 és félhatkor: I. Dél rózsája. 8 felvonásban. Henny Porten legragyogóbb alakítása. II. Riff és Raff, mint léghajósok. 7 felv. III. Pótképek: 30, 20, 10 lei.

A színházi iroda közleményei:

Volgabár. Operette-premiére lesz szombaton este a magyar színházban. Az utóbbi évek egyik legnagyobb sikerű, legszebb zenéjű, legfinomabb és legművészszerűbb francia operettjének a Volgabár premiére. A Volgabár Európai diadalmán a legelső Budapesten a Vigaszínházban mutatott példátlan sikert. A Volgabár főszereplői: Kondor Ibolya, Betegeh Bébi, Miklóssy Margit, Tompa Béla, Ihász Aladár, Leóvey Leó, Selmesy Mihály. Rendező: Ihász Aladár. A Volgabár négy előadására árulja már a penztár a jegyeket.

Minden este: Agglegény-apa. Ma este második, holnap harmadszor, pénteken este negyedszer s vasárnap délután 6 órakor ötödször adják az óriási sikerű Agglegény-apa-t, amelynek minden ötlete, minden jelenete valóságos nevetésközpontot támaszt a nézőtérben.

Ma utoljára: Feltámadás és Pat és Patachon. Aki még nem látta a magyar színház nagy rekordműsorát, a 8 felvonásos Feltámadás (Rode la Roque-vel és Dolores del Rio-vel), valamint a 7 felvonásos Pat és Patachon — vig halászok-at, az ma okvetlenül nézze meg, mert ma látható utoljára. Csak két előadás: 4-kor és félhat órákor.

Holnapról: Henny Porten és Riff és Raff. Csütörtöktől új, ragyogó, kettős műsora lesz a magyar színház mozijának: I. Dél rózsája. (Henny Porten leg híresebb alakításával). 2. Riff és Raff, mint léghajósok (Amerika Pat és Patachonjának legragyogóbb vigjátéka), 3. Kísérő műsor. Ez a briliáns műsor látványos csütörtökön, pénteken s szombaton.

CORSO-film-színház műsora:

Szerda 5, 7, 9 órákor: Az Ördög tánc Pompás rendezési filmaikötés. Az United Artists Newyork kiváló produkciója. A főszerepeket Gilda Gray és Clive Brook játsszák. Előjáték: A legfrissebb heti világhírű. Csütörtök 5, 7 és 9 órákor: Az ördög-tánc.

Közgazdaság

Kisenev, szeptember 17. — Szeptember 13-án, és 14-én zajlott le Kisenevben a Joint által támogatott összes román kishitelbankok gyűlése. Ezek a bankok már júliusban elhatározták, hogy a 84 azonos célú bankot tömörítik és addig is, míg közös jogi egységbe vonhatják, — egyelőre közös szellemi irányítás alá helyezik.

Az erdélyi 10 Kishitelbank igazgatósága dr. Bárdos Imre váradi ügyvédet és igazgatósági tagot és dr. Fenichel József kolozsvári ügyvédet és ügyész delegálta a gyűlésre, melyen Erdély részéről Schwartz Miksa Joint-inspector és Lichtman Aladár Joint-revizor vettek még részt.

A kisenevi gyűlés örömmel állapította meg, hogy egy a beszarabiai, mint az ó-királyságbeli, valamint a bukovinai intézetek igazolt képviselői, kik között ott láttuk az egész országrészek zsidó vezetőit teljes számban megjelentek, akik mindnyájan bejelentették a Központi Bizottsághoz való belépést a 84 intézet nevében.

A Központi Bizottság — megalakulása után — elnöknek M. Usoskint a Beszarabiai Zsidó Szövetkezetek Uniójának elnökét választotta meg és Erdély részéről Gáspár Edét választották meg egyik alelnöknek.

A Központi Bizottság letárgyalta a Joint alapítási bankok jogi helyzetét az új szövetkezeti törvénnyel kapcsolatban és elhatározta hogy további informálódás után egy később, Bukarestbe összehívandó újabb gyűlésen dönt az intézetek jogi formájának megváltoztatása tekintetében.

A Központi Bizottság hosszasan foglalkozott az intézetek egységes szellemi irányításának kérdésével, valamint az erdei bankok közti statisztikai feladatokról, melyek felmerültek egy gyakorlati mint tudományos szempontból. Egy

szorgalmas munkát kezdett el az intézetek életében, amelyen az intézetek további felvirágzását fogják lehetővé tenni, mert az egyes országrészekben bevált szisztemákat máshova is átülteti. Erdéklődést kellett a kolozsvári Kishitelbank jelentése, mely oly örömdetes eredményekről tudott beszámolni és a kolozsvári Kishitelbank által legújabbán bevezetett perselytakarék belét intézménye, melyet az egész országban fogynak vezetni.

A Központi Bizottság ülése után megnyitott a Joint-szisztemájú bankok vezetőinek 10 napra tervezett kurzusa, melyen több, mint százán vesznek részt és a legkiválóbb előadók ismertetik a zsidó szövetkezeti élet múltját, jelenét, a különböző technikai és jogi ismereteket. A kurzus megnyitása ünnepélyes keretek között történt és különös hatást váltott ki a 40 év óta működő beszarabiai szövetkezet megalapítójának N. R. Rotmannnak felszólalása, ki ismertette a beszarabiai hálózat fejlődését a régi uralomtól kezdve a jelenlegi helyzetig. Ma 40 intézet működik Beszarabiában egységes vezetés alatt, egy-egy intézetnek 6—10.000 tagja van és az intézeti lap 15.000 példányban jelenik meg. Ezen az ünnepélyes ülésen felszólalt Erdély nevében dr. Fenichel József, aki örömeinek adott kifejezést az erdélyi intézetek nevében afölött, hogy az egységnek ehhez az örömdetes stádiumához eljutott; kijelentette, hogy mint jó tanulók jöttek el Erdély intézeteinek vezetői a jó tanítókhoz, a beszarabiai intézetek vezetőihez, akikben megvan a megfelelő képesség és illésedés arra, miként segítsék a sokat szenvedett és nagy gazdasági megpróbáltatás között élő zsidóság gazdaságilag legyengébbjeit. Az erdélyi intézeti vezetők nevében még Bleyer váradi intézeti vezető szöveget fel.

Rádió műsor

Idő: közép-európai

Szerda szeptember 18.

Budapest. 9.15. Hangverseny. a) Liszt: Etude; b) Moszkovszky: Keringő; 2. Bizet: Carmen — kártyadárja; 3. a) Quasi Ballata; b) Apassionato; c) Un poco triste; d) Burleska. 4 Chopin: a) Bolero; b) Etude, Ges-dur, F-dur. 5 a) Rékai Nándor: Mikor látam; b) Csiky János Bánkódás; c) Grieg: Szeretlek. 6. Bartók-Szekely: Román táncok Magyarországból. 7. Gounod—Liszt: Faust — keringő. 9.30. Hírek. 12. Déli hangverseny, időjárásjelentés. 12.05. Kurina Sime és cigányzenekarának hangversenye. 12.25. Hírek. 13. Pontos időjelzés, időjárás-jelentés. 14.30. Hírek. élelmiszerárak. 15.30. A Magyar Rádió Újság „Morse-tanfolyama. 16.10. Somlay Károly novellái; a) „Rajkó viszontagságai”; b) Az a kis gubó. 16.45. Pontos időjelzés, időjárás-jelentés, hírek. 17.15. Operetttrésztetek. 1. Lehár: Hercegnéasszony — egyveleg. 2. Kálmán: Csárdáskirálynő — egyveleg. 3. Fall: Az elvált asszony — egyveleg. 4. Stolz: Egyetlen éj. — 18.30. Rádióamatőrpostá. 19.20. Olasz nyelvoktatás. 19.50. Ugetőverseny-eredmények. 20. Spanyol est. A nemzetközi rádió Unjo nemzetközi műsorozatában. Bevezetőt mond és a spanyol-magyar kapcsolatokat ismerteti Körösi A., a Spanyol Kir. Akadémia tagja. 1. Spanyol himnusz. 2. Körösi Albin előadása ma-

gyarul és spanyolul. 3. J. Turina: La procession du Rocío, szimfonikus költemény. 4. a) Granados: La maya y el Ruiseñor; b) Albeniz: Triana. Zongorán előadja: Stefániai Imre. 5. a) Granados: Spanyol tánc; b) Sarasate: Bolero; c) Sarasate: Spanyol tánc; d) Sarasate: Taran-tella. Előadja: Koncz János. 6. Manuel de Falla: Három táncszám a „Háromszögeitű kalap” c. pantomimból. Utána: kb. 21.45. Pontos időjelzés, időjárásjelentés és hírek. Majd: Bachmann jazz-band a Dunapalota nagyszállóból. 23. Ifj. Radics Béla és cigányzenekarának hangversenye a Dunapalota nagyszállóból.

Berlin: 19. Egyházi zene, orgonahangverseny. 19.30. Abels-dalok, utána tánczene.

Bern: 20. Wagner R.: „A bolygó hollandi” c. operájának közvetítése.

Belgrad: 20.30. Hangverseny. 22.40. Rádió-kvartett.

Bordeaux: 20.45. Zenekari hangverseny, gramofóonzene.

Breslau: 19.05. Wagner opera-est. Brienn: 19.05. Katonazene. 20. A cseh filharmónikusok hangversenyének közvetítése Prahából.

Bucuresti: 19. Gramofóonzene. 21.30. Spanyol zene. 21.45. Gramofóonzene. Zenedarabok. 22.15. Zongorahangverseny, spanyol zeneszerzők műveiből.

Darenty Experimental: 19. Könyvű zene. 20. Térzene. 21.55. Zongorahangverseny. 22.15. Tánczene.

Frankfurt: 20. Kamarazene. 20.45. Spa-

nyol est.

Genova: 21. Spanyol est. Hamburg: 20. Spanyol est. 21.15. Spanyol táncok. 22.30. Jazz-band.

Hilversum: 19.41. Szórakoztató zene. 20.50. A házzenekar hangversenye.

Kattovicz: 20. Hangverseny közvetítés Varsóból, Posnanból. 22.45. Tánczene.

Kassa: 19.05. Duettek. 20. A cseh filharmónikusok II. őszi hangversenye.

Krakko: 23. Ettermi szórakoztató és tánczene.

Köingsberg: 20. Szórakoztató zene. 20.45. Spanyol est. 22.30. Tánczene.

Langenberg: 21. Spanyol est. spanyol zene, spanyol táncok.

Lausanne: 20.02. Gramofóonzene és zenekari hangverseny.

Leipzig: 20. Spanyol est. 21. Népszerű zenekari hangverseny. Utána tánczene.

J. O. London: 19.45. Katonazene. 20.40. Spanyol nemzeti zene. 22.15. Zongorahangverseny. 23. Tánczene.

Moravska-Ostrava: 19.05. Olga Hartmanova (ének) hangversenye. 20. A cseh filharmónikusok hangversenye (közv. Prahából).

München: 16. Henriette Klink-Schneider hangversenyének hangversenye. 21.30. A házzenekar hangversenye.

Nápoly: 21. Spanyol est.

Prága: 20. A cseh filharmónikusok hangversenye.

Róma: 21. Spanyol est.

Stambul: 22.15. Hegedűszólv. 22.30. Hawaiian gitár és cigányzene.

Stuttgart: 20. Kamarazene. 20.45. Spanyol est.

Torino: 19.15. A házzenekar hangversenye. 20.55. Spanyol est.

Toulouse: 20.30. Dalok. 20.45. Zenekari hangverseny. 21. Operaszíndarabok.

Varsó: 20.05. Zongorahangverseny. 20.45. Spanyol zene. 23. Tánczene.

Wien: 20.05. A világirodalom humoristái. Utána könnyű zene.

Vilna: 22.45. Tánczene.

Zágráb: 20.30. Spanyol est.

Zürich: 20. R. Wagner: „A bolygó hollandi” c. operájának közv.

T. Lepage könyvk. Cluj. Kérem ingyen az Orvos egyetemi Cáláuzát. Mellékelten 5 lei bélyeg portóval.

AZ OKOS ÉLET

TITKA

Utmutató az egészséghez, boldogsághoz. Nagy remek illusztrált

Athenaeum albumfüzetek.

INGYEN

- 1-2. „Ne koplalj, de légy karcsú!”
- 3-4. „Éljen így!”
- 5-6. „Vigyázz a gyermekedre!”
- 7-8. „Dáma és Gavallér”.
- 9-10. „Az én kutyám”.
- 11-12. „Szeresd otthonodat!”
- 13. „Terítés-Tálalás”.

Kettős szám 62 Lei, a 13. szám 34 Lei. A teljes sorozat: 400 Lei.

T. UJ KELET könyvosztálya Cluj-Kolozsvár.

Kérem utánvétellel az Athenaeum-füzetek

.....számát.

Név: .....

Cím: .....

Hirdessen az Uj Keletben

Tisztelettel közöljük, hogy **LONDON-ból kabát- és costum-anyagok: Tweed, Ziblikascha, Velutin és Duvetin, PÁRIS-ból ruhaanyagok: Charmolin, Crepella és bársonyok, selyem anyagok: Tiflis, Crepsaten, Crepgeorgett az összes divatszínekben MEGÉRKEZTEK**

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza Cluj, Piața Unirii 12.

Minden jog fenntartva

SZONJA

egy kis cseléd története

Írta: **J. Golotarewsky**

Fordította: **Szabó Imre**

Irnok: Tessék türelemmel lenni! Mindjárt végzek.

Harry: (magában): Nem értem, mit csinálnak engem ide, minok kell nekem általában a bírósággal törődnöm, elvégre rendes adófizető polgár vagyok és a választásokon mindig részt vettem munkával és pénzzel. Tömbem a pártkasszá. De miért nincs még itt a bíró? Apró gazdaságok már nincsenek Newyorkban? Ugy látszik, ez a város megjavult. Irnok ur, még mindig nem készült el?

Irnok: No végre pontot tehettem. (Hatással szűrli az irást).

Harry: (kivesz egy szívtart, odanyújtja az irnoknak). Mondja csak, ki máma a soros bíró?

Irnok: Ma? Ma Albert Liebherz.

Harry: (meglepetten). Albert Liebherz?! Nagyon jól ismerem. Okos ember, gyorsan csinált karriert. Valahogy szegény-végre atyafiak is lennének.

Irnok: Hogy-hogy?

Harry: Ugy, hogy a felesége és én közeli, hogy is mondjam, közeli barátságban vagyunk.

Irnok: Az unokahuga?

Harry: Mondjuk. De azért valamivel közelebb vagyunk egymáshoz. Gud báj, mindjárt visszajövök. (El akar menni).

Bender: (összeülközik Harryval).

Harry: Csak ne olyan szélesen. Ezt az utat is kibérelte?

Bender: Micsoda háng ez! Hogy mer velem beszélni?! En apósa vagyok a bírónak.

Harry: Halló, miszter Bender, ugy látszik nem ismert meg.

Bender: (végignézi). Há! Már megismerlek. A könyv soffőre voltál.

Harry: Ugy van. Valamikor soffőr voltam, de most hál istennek, miszter Harry Szajmensz vagyok. Ha mindent akar tudni, én a kerületben előjáró is vagyok. Nos, miszter Bender, mit csinál a kánya?

Bender: Jól van.

Harry: Már jó régen nem láttam. Még együtt van a régyvel? Hallottam, hogy nagyon lecsuszott. Lehet vizitálni nála?

Bender: Csak ne szerencsétléd őt a vizitáiddal. Nincs rád szüksége, ha még ugy lecsuszott is.

Harry: Tudom, mindent tudok róla. Hallottam, már máni lett belőle. Pár év alatt kicsi anyuska lett. Amig fiatalok, (negédes moxulatokat tesz) egyre lalalala (énekli) néhány év múlva aztón olyan, mint egy hibás máni. (Lebiggyeszt a alsó ajkát, öregecs hímálózó mozdulatokkal el).

Bender: (utána kiált). Törd ki a lábadat és a nyakadát! (oda akar menni az irnokhoz).

Bender: (felkel székről). Hová akar menni? (nem enged, hogy az irnokhoz menjen).

Bender: Mi van veled? Miért fogod a kabátomat? Nem tudod talán, hogy én a bíró...

Rendőr: Leülni kérem, leülni. Nem szabad odamenni az irnok urhoz. Ez tilos.

Bender: Akarok beszélni az ügyemben. (feláll a székről).

Rendőr: (visszaülteti). Csak tessék maradni.

Bender: Mi van magával? Miért lok engem ide-oda? Nekem ép olyan jogom van itt lenni, mint az egész bíróságnak. Az én pénzemből lett bíró miszter Albert Liebherz. Ezt vegye tudomásul maga is. Vekem nem lehet ugy banni, mint egy földvajjal.

Rendőr: (a felpattant Bendert vizsgálja). Leülni! Leülni.

Albert (leül asztala mellé).

Bender: Halló! En beszélni akarok a bíróval!

Rendőr: (leülteti). Majd ha hívják, akkor fog beszélni!

Albert: (csöngöt). Engedd ide etém!

Bender: No most mondd, ki bolond: én vagy te?

Albert: Miért jött ide? Mit akar?

Bender: A leányom miatt... A te feleséged miatt... Mondhatom, nem szép dolog...

Albert: Ez itt bíróság, én itt nem tárgyalhatok családi dolgokról. Van lakásom az anyámnál, tessék engem ott felkeresni!

Bender: Jesz! Ha az embernek felesége van, akkor nem lakik az anyjánál. Megértetted? En nem szeretek sokat beszélni, én egy szóval szoktam mindent elintézni és azt mondom neked, hogy nem szép dolog, hogy már két hét óta nem voltál a feleségednél. Ez a szegény nő már beteg a te viselkedésednek. Nem fogok veled vitatkozni, csak azt mondom, hogy ez csunya dolog volt tőled!

Albert: Kérem szépen, hagyja fel, ez itt nem arra való hely. (Az irnok felé). Az első ügyet kérem. Rendőr, kísérje be a foglyokát!

Bender: Várjon egy percig. Ha már itt vagyok, elintézem az ügyemet. (Albert felé). Állítsass ki nekem 8 lakóköltési végzést. Holnap ki akarok dobni nyolc lakót.

Albert: Ez nem tartozik reám, én nem foglalkozom ilyesmivel.

Bender: Mi az, hogy nem foglalkozol ilyesmivel? Hát nem vagyok az apósd? Annvit igazán elvárhatok tőled, hogy azt a nyolc sehonnait kidobatom.

Albert: Mondtam már magának, hogy ez nem az én hatásköröm!

Bender: Nem a te hatásköröd? Akkor mondd meg nekem, miért csináltam beföldet bíró, ha még ennyit sem tudok veled elintézni. Különb füttyölök róád! (zsebebe nyúl és kivessz egy csomó papírpénzt). Ide nézz, ha akarod, megvásárolom Newyork minden ügyvédjét és minden bíróját!

Albert: Rendőr, kísérj ki ezt az embert!

Bender: Engem ki akarsz kisorsítani? Te, aki az én pénzemmel kerültél fel ahhoz az asztalhoz?!

Albert: Ha nem hallgat, meg fogom önt büntetni!

Bender: Meg fogod büntetni, az öreg anyómat!

Albert: (az irnok felé). Kétszáz dollár rendbüntetés!

Bender: Kétszáz dollár?! Neve, itt van négyszáz és füttyölök rád, nagyraecsült bíró ur!

Albert: Tíz napi fogságot Rendőr kísérje be!

Bender: (megrökönyödve). Tíz napi fogság? Albert, te egészen megbolondultál!

Albert: Rendőr! Kísérje ki és vigye le az ártistomba!

Rendőr: (szálléjánál ragadja. No gyérünk, gyérünk!)

Bender: Ha komolyan csinálod, akkor majd én is megmutatom, hogy mit tudok!

Albert: Hallgasson, mert különben fél-évi fogsággal büntetem.

Bender: Hát jó, nem szóltam egy szót se!

Rendőr: Jöjjön már! (a vonakodó Bendert magával cipeli).

Bender: Megyek én egyedül is, nem kell engem cipelni! (sz ajtóból visszaneéz). Még meg foglak leckézteni, nyugodt lehetsz (a rendőrrel együtt el. A rendőr minijárt visszajön).

Albert: (a rendőröz). Néhány óra múlva ki lehet őt engedni!

Rendőr: Ol rájt! Beengedem a feleket. (Kimegy és beengedi Harryt).

Harry:

Harry: (előbb az irnok felé, majd Albert elé lép). Azért jöttem, hogy kauciót adjak azért a hat lányért, akiket tévedésből lezártak. Mind a hatot személyesen ismerem, korrekt, tisztességes ledek.

Albert: Maga az utóbbi időben nagyon sok kauciót tesz le tisztességes, korrekt ledekért. Ezeket a ledekét egy hármás bíróság elé utalom. Akkár nem lesznek kibocsátva.

(Folyt. következik.)

Könyvszenzációk!

- Berendné: Istenek és ösztönök. Füzve 190, kötve 258 lei.
- Komor Fischmann S. utóda. Füzve 190, kötve 258 lei.
- Millikán: Tudomány és vallás. Füzve 130 lei.
- Wodehouse: Forduljon Psmítchez. Füzve 55 lei.
- Hamsun: Uj föld. I-II. Füzve 170 lei.
- Swinnerton: Estétől reggelig. Füzve 102 lei.
- Coster: Nászutazás. Füzve 102 lei.
- London: Vadon szava. Füzve 102 lei.
- Göncz: A tennisjáték. Füzve 150 lei.
- Karinthy: Minden más-képpen van. Füzve 231, kötve 313 lei.
- Ibanez: Mare nostrum. Füzve 194, kötve 272 lei.
- Kodolányi: Két leányarc. Füzve 186 lei.
- Boccacio: Dekameron. I-III. Kötve 2040 lei.
- Ewers: A vörös kő. 2 kötet füzve 330, kötve 476 lei, a két kötet egybe-kötve 408 lei.
- Molnár Ákos: Végre egy jó házasság. Füzve 163, kötve 231 lei. (Mikszáth pályadíjas regény)
- Kádár: Hegesztés kézikönyve. Füzve 238 lei.
- Barna: Vas- és fémipari kézikönyv. II. kiadás. Füzve 340 lei.
- Koltai: Utburkolatok. Kötve 408 lei.

Kitölteni, levágni beküldeni:

T. Uj Kelet könyvoszálja Cluj.

Kérem címemre utánvételt a „Könyvszenzációk“ ..... számait megküldeni.

Név: .....

Cím: .....

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egyszó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apóhirdetések díja előre fizetendő. Jellegzetes levelet csak ugy továbbítunk, ha portó bélyeg mellette van. Eljegyzési díj 250 lej.

Uraki

Cipővásárlás előtt ne sajnálják a fáradságot felkeresni

Róth cipészt

Unió-ucca 9. sz. alatt.

Bánffy-Hunyadon

(Huedin) az Uj Kelet részére Mózes Kálmán hírlapirodája vezet fel hírdetéseket.

HEGEDU OKTATÁST

alaposan és jutányos díjazás mellett vállalok Dán Illus, Strad. Universitáthi No. 7 (volt Egyetem-ucca.)

Iskolás gyerekek kóser koszt és ellátásra felvez. Farkas, Forduló-utca 1. — Dávid Ferenc-utca sarok. Egy komplett fűszerüzlet berendezés petroleum-automata tartállyal olcsón eladó. Értékeshetmi Ernster vendéglőben Weste-lényi Miklós-ut 22.

Uj diógyökér ebédő eladó. Berkovits műasztalos Cluj, Str. G. Posta 2.

KOMOLYNAK a kiadoba levele érkezett.

Oktober elsőjére teljesen kölönbejárható burtozott szoba, esetleg lárdőszoba használatra is kládó, Str. Gen. Berthelot (Ótvös-ucca) 25. szám.

Zsidó Színház. תיאטרון ז'ידו

STRAMER

Amerikából visszaérkezett színtársulata szeptember 22-ikéig

Máramaros-szigeten

vendégszerepel.

אתרונים

A Glasner Simon-téle eszrog köldemény már szeptember 17-én Clujon lesz. A kiadás és leszállítás az előjegyzeteknek szept. 18-án megkezdődik.

Safruth zsidó könyvkereskedés Cluj, Piaja Mihai Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39.

Parger (görög) eszrogim megérkezéséit idejében közlöm.

Egyetlen magyarnyelvű

Kóser szakácskönyv

Írta: **Ganz Ábrahámné.**

Ára 200 lej (és portó).

Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

SZERKESZTŐS
Éjjeli telef...
KIADÓ I. D.

Félre -
Negyedre
Egy hónapra

X. évfolyam
1929 Szeptem
• 5689 é

A finn

A finnországi szerkesztője, névszer, a romániai kongresszusán del és ezt az alkalmat a finnországi ki nyilatkozték. M ahogyan megrajzo finnországi demok séget, bizonyos nos bennünk a valódi Bennünket azonban lónösen az a része amelyet a finnors zetéről tett. A f mondotta, hogy a gának (iz százaléka ég a legteljesebb ébezi, nemcsak pa kortalban is. A sn lamilag fentartott t lyekben ök határozt döt fordítsanak a lására. A svéd kis külön tudományes svéd nyelven tanít költségen. A finno biztosítva van az á közigazgatásban a használat. A parlá egyenrangú a hiva minden törvényjav ismeretve s a kis anyanyelvét hasznó tárgyalásoknál, ha saját anyanyelvén ez a helyzet a bír Nem tudjuk öri kodjunk a finn lan tának tartalmát ol örüljünk-e azon, h végre egy olyan te a kisebbségi kíván és a civilizáció val nak teljesítve. va jünk ama tény fől mekkel teli kisebb messze van még a és jogok teljesítésének finnországi országi svéd kiseb vényben biztosított labi alkalmazása m datot erősíti meg b ségi követelések a rartatlansága nélkül teljesítésre hivatott leg a demokrácia nemcsak az a lát kifelé jelszavakat elzárkózik az ember minimális teljesít elől is.

Meg vagyunk sz finnországi lapszer ez a hitet erősíti a finnországi svéd sebbbségi és államp birtokában van, s és az állam boldog tébb akarója és b volt, amikor még vezete nem volt b elvakult sovinizmu hitelheli el hivatás a jogfosztás és el illére és támasza ler kívánságok zav moniáját, ott örök széthuzás és a bék és o! lehet szükség örökös rendszabály kal igyekezzék teki sít biztosítani. Ezt lamok egykor szink